STŘEDNĚDOBÝ PLÁN ROZVOJE SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

LIBERECKÝ KRAJ
2014 - 2017

srpen 2013

Objednatel:
Liberecký kraj
U Jezu 642/2a
461 80 Liberec

Zpracovatel (ve spolupráci s Odborem sociálních věcí KÚLK):
LB plán, s.r.o.
Žitavská 234/63
460 01 Liberec
Tel. 485 102 440

Obsah

A. ANALYTICKÁ ČÁST 3
Úvod a metodika zpracování (analytické části) 3
A.1 Celkový popis stavu a potřebnosti sociálních služeb v Libereckém kraji 5
A.2 Plánování rozvoje sociálních služeb v Libereckém kraji 11
A.3 Charakteristika kraje (všeobecná data) 13
A.3.1 Obecná charakteristika Libereckého kraje 13
A.3.2 Stručná sociodemografická analýza 15
A.4 Data o sociálních službách 19
A.4.1 Hlavní ukazatele rozvoje sociálních služeb 19
A.4.2 Přehled poskytovatelů sociálních služeb a zařízení v LK 23
A.5 Analytické závěry 24
A.5.1 SWOT analýza stavu sociálních služeb v Libereckém kraji 24
A.5.2 Závěry a doporučení pro další části SPRSS LK 26
B. STRATEGICKÁ ČÁST 28
B.1 Vize - rok 2025 30
B.2 Strukturální změny a systémová opatření 31
B.3 Strategické cíle (střednědobé – do roku 2017) 34
B.4 Rozvojové aktivity (pro období 2014 - 2017) 44
B.5 Karty rozvojových aktivit 48
C. PROVÁDĚCÍ ČÁST 49
C.1 Principy sítě sociálních služeb v Libereckém kraji 50
C.2 Základní síť sociálních služeb v Libereckém kraji 56
D. FINANČNÍ ČÁST 61
D.1 Principy Klíče financování sociálních služeb v Libereckém kraji 62
D.2 Principy přístupu Libereckého kraje k financování sítě sociálních služeb 67
Slovník pojmů a zkratek 69
Přílohy 70

Tato zakázka je součástí plnění projektu **IP3 „Rozšíření nástrojů pro podporu systému plánování sociálních služeb v Libereckém kraji**“, reg.č. CZ.1.04/3.1.00/05.00053, financovaného z Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a ze státního rozpočtu ČR.

A. ANALYTICKÁ ČÁST

Úvod a metodika zpracování (analytické části)

Analytická část Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v Libereckém kraji pro období 2014 – 2017 (dále také jen SPRSS LK) navazuje na dosavadní proces plánování rozvoje sociálních služeb, který byl v Libereckém kraji zahájen v roce 2007. Posledním krokem v rámci tohoto procesu, na který práce na novém SPRSS LK navazují, byl monitoring SPRSS LK 2009-2013, který proběhl v období 01–04/2013. Jeho výstupy jsou jedním ze základních východisek pro zpracování tohoto dokumentu.

V průběhu procesu od roku 2007 docházelo k řadě změn v přístupu k tvorbě a implementaci střednědobého plánu. Jejich hlavní snahou bylo, aby byl v praxi co nejlépe využitelným základním nástrojem pro systematické zajištění oprávněných potřeb obyvatel Libereckého kraje v oblasti sociálních služeb. Díky postupnému nastavení procesu komunitního plánování na úrovní obcí, měst a regionů se stále více výstupy z KP promítali do aktualizací SPRSS LK. V neposlední řadě je navržená struktura střednědobého plánu ovlivněna požadavky ze strany MPSV. I když dosud neexistuje celostátně doporučená metodika (je rozpracována), je v posledním období kladen velký důraz na to, aby krajské SPRSS sloužily jako hlavní nástroj pro přerozdělování dotací sociálním službám. Nutno podotknout, že dosavadní přístup Libereckého kraje ke zpracování SPRSS LK se nijak významně neliší od požadavků, které v současnosti MPSV deklaruje.

Významnou roli v procesu střednědobého plánování sehrála realizace individuálních projektů „IP2 – Podpora střednědobého plánování a rozvoje kvality sítě služeb v Libereckém kraji“ a „IP3 – Rozšíření nástrojů pro podporu systému plánování sociálních služeb v Libereckém kraji“. Díky finančním prostředkům, které mohl Liberecký kraj využít, se dostalo procesu střednědobého plánování významné podpory. I díky tomu lze konstatovat, že v Libereckém kraji je nastaven a koordinován proces plánování rozvoje sociálních služeb, a to jak na krajské, tak na místní úrovni. Při zpracování SPRSS LK 2014 – 2017 byl brán zřetel i na jeho kompatibilitu s ostatními koncepční dokumenty LK (Strategie rozvoje Libereckého kraje, Program rozvoje Libereckého kraje, Zásady územního rozvoje LK, resortní koncepce, atd.).

Analytická část je strukturována velmi podobně, jako v případě SPRSS LK 2009-2013. Cílem bylo vytvořit přehledné a logicky strukturované kapitoly, jejichž obsahem jsou maximálně využitelná analytická data bez nadbytečných informací.

Stručná anotace jednotlivých kapitol Analytické části SPRSS LK 2014 – 2017:

A.1 Celkový popis stavu a potřebnosti sociálních služeb v Libereckém kraji
Předmětem kapitoly je popis stavu za jednotlivé cílové skupiny uživatelů. U všech byl východiskem popis stavu z předešlého období a doplněny byly aktuální změny, zejména trendy vývoje v období 2010 – 2013, významná zlepšení, případně nové problémy a zvětšující se rizika.

A.2 Plánování rozvoje sociálních služeb v Libereckém kraji
Kapitola obsahuje shrnující informaci o stavu procesů plánování rozvoje sociálních služeb v LK, o pokrytí území komunitními plány a přehled významných milníků a dokumentů.

A.3 Charakteristika kraje (všeobecná data)
Tato kapitola zahrnuje obecnou charakteristiku kraje a stručnou socio-demografickou analýzu. Dílčí kapitoly obsahují základní číselná data doplněná o zhodnocující komentáře. Hlavním zdrojem dat byly statistiky Českého statistického úřadu a krajské databáze.

A.4 Data o sociálních službách
I tato kapitola je dále členěna do dílčích podkapitol. Ty obsahují jednak ekonomické ukazatele o sociálních službách, dále souhrn informací o poskytovatelích sociálních služeb v LK a vývojové trendy v sociální oblasti.

A.4 Analytické závěry
Jedná se o kapitolu, která přináší celkové vyhodnocení dat a informací uvedených v předešlých kapitolách. Jako základ pro definování analytických závěrů byla využita SWOT analýza. Tato kapitola tvoří „přechod“ ke strategické části SPRSS LK.

A.1 Celkový popis stavu a potřebnosti sociálních služeb v Libereckém kraji

V období od roku 2008, kdy byl v Libereckém kraji odstartován systematický proces plánování rozvoje sociálních služeb a vznikl první střednědobý plán pro období let 2009 – 2013 až do současnosti se v oblasti sociálních služeb odehrála celá řada změn. Díky systematické práci pracovníků odboru sociálních věcí Krajského úřadu Libereckého kraje a podpoře finančních prostředků získaných prostřednictvím individuálních projektů z ESF byly vytvořeny podmínky pro trvalý proces plánování rozvoje sociálních služeb. Podařilo se pokrýt území kraje poměrně kompatibilními komunitními plány, které se staly jedním ze základních východisek pro zjištění stavu a pro popis potřebnosti jednotlivých druhů sociálních služeb.

V období let 2008 – 2012 se síť sociálních služeb v Libereckém kraji vyprofilovala podle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách do funkční podoby. Poskytovatelé zaregistrovali svoji činnost a začali realizovat svoje služby tak, aby splňovaly standardy kvality poskytování sociálních služby. Došlo k výraznému a v historii neznámému prohloubení spolupráce mezi zadavateli (samosprávami obcí i kraje) a mezi poskytovateli sociálních služeb v rámci nastavené Krajské koordinační struktury (KKS).

Všechny realizované kroky byly koordinovány v souladu s doporučenými metodickými postupy a dostupnými informacemi z MPSV, zejména pokud jde o naplňování a připravované změny zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách.

Tento dokument navazuje na poslední verzi SPRSS LK 2009–2013 (aktualizaci z roku 2011) a na výstupy jeho monitoringu provedeného v období 02 – 04/2013. Popis stavu sociálních služeb vychází z podkladů, které byly do doby zpracování tohoto dokumentu k dispozici. Jedná se zejména o zpracované analýzy, jejichž cílem bylo zmapování potřebnosti různých druhů sociálních služeb pro vybrané cílové skupiny. Součástí některých analýz byla doporučení pro řešení budoucího stavu, a to i s ohledem na očekávané změny v systému financování souvisejících s naplněním § 101a) zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách. V přímé vazbě na očekávání přechodu financování byly podniknuty i další kroky směrem k tvorbě sítě sociálních služeb a nastavení tzv. klíče jejich financování. **Cílem všech realizovaných kroků je vytvoření stabilního, trvale udržitelného a transparentně financovatelného systému sociálních služeb, který bude reagovat na potřebnost obyvatel LK.**

Díky změnám ve společnosti se postupně do SPRSS LK prolíná problematika cílových skupin, která není v přímé vazbě na zákon o sociálních službách. Jedná se např. o péči o rodinu s dětmi a o práci s národnostními a sociálními menšinami, ale mimo sociální služby. Vedení kraje si uvědomuje, že pokud v rámci meziresortní spolupráce nebude práce s těmito cílovými skupinami koordinována, může se určitá část této skupiny obyvatel stát uživateli sociálních služeb.

Popis stavu za jednotlivé cílové skupiny uživatelů:

Cílová skupina SENIOŘI

Jedná se o osoby, které se trvale či krátkodobě při zajištění svých potřeb v oblasti sebeobsluhy, péče o své prostředí, o svoji osobu nebo udržování sociálních kontaktů neobejdou bez pomoci druhých.
Přístup k této cílové skupině v Libereckém kraji vychází z národní strategie, jejímž cílem je dlouhodobé vytváření podmínek pro to, aby senioři využívali zejména sociální služby ve svém domácím prostředí a mohli si zachovat své přirozené sociální vazby a kontakty. Další ambicí je, aby byla zajištěna optimální síť pobytových služeb pro cílovou skupinu uživatelů s vysokým stupněm podpory s důrazem na zajištění odpovídající kvality poskytovaných služeb. Snahou je vytvoření dostatečného počtu alternativních sociálních služeb ke službám pobytovým v dostupné a efektivní míře. Těmito službami by mělo být pokryto celé území kraje.

Lze konstatovat, že v období od poslední aktualizace střednědobého plánu, (tj. od roku 2011) pokračuje Liberecký kraj v nastaveném trendu. Jsou realizovány další kroky směrem k posunu v procesu optimalizace sítě pobytových služeb pro seniory, snižování kapacit a zvyšování kvality péče. Podporováno je rozšíření nabídky terénních a ambulantních služeb pro seniory. Od poskytovatelů sociálních služeb je vyžadováno dodržování zavedených standardů kvality (určitou komplikací v tomto směru je převod kompetencí v oblasti inspekcí sociálních služeb na ÚP).
Velká pozornost je i nadále věnována oblasti financování s cílem co nejpodrobněji rozklíčovat zdroje i náklady služeb pro seniory bez ohledu na zřizovatele. Snahou MPSV i LK je docílit co největší návratnosti příspěvku na péči do sociálního systému. Významnou měrou k definování potřebnosti služeb pro seniory přispělo a přispívá komunitní plánování v území, které se díky individuálním projektům „IP2 - Podpora střednědobého plánování a rozvoje kvality sítě sociálních služeb v Libereckém kraji“ a „IP3 – Rozšíření nástrojů pro podporu systému plánování sociálních služeb v Libereckém kraji“ vstoupilo do povědomí odborné i laické veřejnosti a pokrývá celé území kraje. Oblast služeb pro seniory stále více ovlivňují komerční projekty bydlení, spojené s některými službami pro movitější klienty, a to bez ohledu na to, zda jsou zařazeny do sítě registrovaných služeb nebo zůstávají mimo ni. Při plánování rozvoje sítě sociálních služeb musí být existence takových zařízení brána v úvahu, neboť i tato zařízení nepřímo zasahují do sítě sociálních služeb vytvořené krajem a ovlivňují míru potřebnosti služeb pro cílovou skupinu seniorů.
Zpracovaná Analýza skutečné potřebnosti služeb pro cílovou skupinu seniorů konstatuje, že pokrytí území sociálními službami pro tuto cílovou skupinu je nestejnoměrné. Častým negativním jevem je dostupnost těchto služeb z okrajových částí území. Služby jsou často koncentrovány do hlavních center a další vznikají v přímé vazbě na již existující. Tento jev je způsoben především tím, že další služby vznikají jako rozšíření činnosti již existujícího poskytovatele. Tyto poznatky by měly být využity při dalším plánování rozvoje sítě sociálních služeb pro tuto cílovou skupinu, a to i s ohledem na očekávaný nárůst počtu seniorů a prodloužení průměrné doby dožití.

Cílová skupina OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

Zahrnuje:

- osoby s chronickým duševním onemocněním,
- osoby s chronickým onemocněním,
- osoby s kombinovaným postižením,
- osoby s mentálním postižením,
- osoby s tělesným postižením,
- osoby se sluchovým postižením,
- osoby se zrakovým postižením,
- osoby s jiným zdravotním postižením.

Stejně jako bylo konstatováno v předešlém plánovacím období, i nadále je třeba vytvářet podmínky pro to, aby klienti mohli využívat sociální služby zejména ve svém domácím prostředí a mohli si zachovat své přirozené sociální vazby a kontakty. Kromě existence konkrétních sociálních služeb a jejich kvality má na tento trend vliv také např. zaměstnávání osob se zdravotním postižením, kvalita zdravotní péče nebo dopravní dostupnost.
I přes dosavadní snahy a realizované kroky v oblasti optimalizace sítě pobytových služeb pro uživatele, kteří jsou 24 hodin závislí na péči druhé osoby, je třeba pokračovat v transformaci pobytových zařízení pro osoby se zdravotním postižením a podnikat další kroky k vytvoření podmínek pro vznik a dlouhodobé fungování alternativních a navazujících služeb.

V období let 2008 - 2010 došlo k výrazné podpoře a rozšiřování sociálních služeb pro osoby se zdravotním postižením (pečovatelské služby, osobní asistence, odlehčovacích služeb v rámci celého kraje) a Liberecký kraj se snaží pokračovat v tomto trendu i nadále. Přestože ze strany kraje dochází k podpoře rozvoje chráněného bydlení a podporovaného samostatného bydlení a tím zajištění alternativy bydlení k ústavní péči, je v současnosti tato nabídka nedostatečná. Tato situace se týká i odlehčovacích služeb. Dalším problémem je finanční náročnost odlehčovací služby, ale i osobní asistence.
Liberecký kraj se snaží aktivně podporovat proces optimalizace sítě pobytových služeb pro okruh osob se zdravotním postižením a o podporuje rovněž trend doplnění nabídky terénních služeb. Důležité pro další rozvoj služeb pro tuto cílovou skupinu je rozklíčovat a do budoucna optimalizovat způsob financování služeb, a to bez ohledu na zřizovatele služby. Pro naplnění této snahy je za podpory finančních prostředků z projektu individuálního projektu „IP3 – Rozšíření nástrojů pro podporu systému plánování sociálních služeb v Libereckém kraji“ zpracovávána analýza finančních zdrojů využívaných pro jednotlivé druhy sociálních služeb v LK.
Významnou měrou byl rozvoj služeb pro osoby se zdravotním postižením podpořen finančními prostředky čerpanými prostřednictvím individuálních projektů. Podpora byla poskytnuta jak směrem ke zkvalitnění plánování rozvoje těchto služeb tak provozu služeb samotných. Díky individuálnímu projektu „IP1 – Služby sociální prevence v Libereckém kraji“ byly financovány sociální služby pro osoby se zdravotním postižením v období let 2009 - 2012 v těchto druzích služeb: sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, sociálně terapeutické dílny, sociální rehabilitace, podpora samostatného bydlení, raná péče.
Od roku 2007 jsou zapojeny Domov pro osoby se zdravotním postižením Mařenice, příspěvková organizace a Domov Sluneční dvůr, příspěvková organizace do pilotního projektu MPSV ČR „Podpora transformace pobytových sociálních služeb“. Byly zpracovány transformační plány obou zařízení, zastupitelstvo Libereckého kraje schválilo projektové žádosti na realizaci transformace, a všechny tyto žádosti byly ze strany MPSV schváleny

a podpořeny. Proces transformace probíhá také u dalších příspěvkových organizací zřizovaných Libereckým krajem a to ať již pomocí projektů či v rámci vlastní struktury organizace.
Jedním z důležitých témat k budoucímu řešení je problematika územního pokrytí sociálními službami pro osoby se zdravotním postižením. Díky vyšším nárokům při zajištění dopravy jsou pro nezanedbatelný podíl obyvatel kraje především terénní a ambulantní služby nedostupné, a to i přesto, že právě tímto směrem je poskytována podpora kraje. I tento fakt je jedním z důvodů, proč nadále podporovat takové služby, které dovolí klientům této cílové skupiny maximálně pobývat ve svém přirozeném prostředí.

Cílová skupina OSOBY OHROŽENÉ A ZÁVISLÉ NA NÁVYKOVÝCH LÁTKÁCH

Jedná se o osoby ohrožené závislostí nebo závislé na návykových látkách, osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy.

Síť služeb určených primárně pro uživatele drog není rozsáhlá. Tvoří ji 3 nestátní neziskové organizace poskytující různé druhy sociálních služeb. S dětskými klienty pracují dvě zařízení, SVP Čáp a REP, která ovšem primárně nejsou orientována na závislosti.

Důležitost řešení drogové problematiky vyplývá i z některých komunitních plánů obcí Libereckého kraje. Vzhledem k tomu, že obce s rozšířenou působností jsou nositeli protidrogové politiky, je jejich postoj a názor velmi důležitý a je třeba zachovávat velmi úzkou vazbu na ně. Důležitá je rovněž spolupráce s dalšími aktéry v této oblasti, zejména s poskytovateli služeb.

Hlavním trendem v oblasti protidrogové politiky od roku 2008 až do současnosti byla a zůstává kontinuální podpora a efektivní udržení stávající sítě služeb pro uživatele drog, včetně zlepšení meziresortní spolupráce. Důležitým aspektem dalšího procesu je, aby vznikaly nové programy, které v kraji chybí a aby byly služby dostupné i v těch částech území, kde tomu dosud tak nebylo.

Pokračuje prohlubování spolupráce poskytovatelů služeb a představitelů orgánů veřejné správy s cílem připravit návrh opatření k ochraně veřejného zdraví ve vztahu s užíváním návykových látek a k rozšíření stávající sítě služeb. Jedním z cílů je rozšíření terénních programů a ambulantních služeb pro uživatele návykových látek do regionů, v nichž tento typ služeb chybí.

V roce 2010 se mnohé obce LK zapojily do systému financování oblasti protidrogových služeb. Participace na tomto „klíči“ funguje do současnosti.

K rozvoji sítě protidrogových služeb přispěl realizovaný individuální projekt kraje IP1. Důležitým nástrojem pro realizaci protidrogové politiky je akční plán zpracovávaný na období tří let. Poslední platný akční plán byl zpracován na období 2010 – 2012 a stejně jako předchozí plány vychází z národní strategie protidrogové politiky ČR.

Cílová skupina: OSOBY OHROŽENÉ SOCIÁLNÍM VYLOUČENÍM, NÁRODNOSTNÍ A ETNICKÉ MENŠINY

Proti původnímu SPRSS došlo v tomto dokumentu ke sloučení těchto původně dvou cílových skupin do jedné. Důvodem je fakt, že tyto cílové skupiny spojují jak podobné problémy, tak způsoby jejich řešení a druhy sociálních služeb, jejichž prostřednictvím lze dospět ke zlepšení stavu.

Cílová skupina národnostní a etnické menšiny zahrnuje etnické menšiny, imigranty a azylanty, osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách a osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy. Díky stále většímu otevírání se hranic mezi státy a zvyšující se migraci se práce s národnostmi s etnickými menšinami stává silnějším tématem.

V případě osob ohrožených sociálním vyloučení se jedná o velmi rozmanitou cílovou skupinu, zahrnující několik podskupin. Patří sem mimo jiné rodiny s dětmi, mladí do 26 let ohrožení společensky nežádoucími jevy nebo opouštějící zařízení pro výkon ústavní péče. Dále do této skupiny spadají oběti domácího násilí, obchodu s lidmi, trestné činnosti nebo osoby komerčně zneužívané. Patří sem i osoby, které se octly v krizi, bez přístřeší, osoby žijící ve vyloučených lokalitách, které vedou rizikový způsob života nebo jím jsou nějak ohroženy.
Pro všechny zmíněné cílové skupiny jsou charakteristické následující problémy - nízká kultura bydlení, špatné hygienické podmínky, dlouhodobá nezaměstnanost, existenční závislost rodin na sociálních dávkách, dluhy na nájemném a energiích, nízký stupeň vzdělání, u dospělých druhotná negramotnost, vysoký nárůst kriminality, gamblerství, nevyřízené občanství, zadluženost.
Kraj má zřízenou na základě usnesení Vlády ČR funkci koordinátora romských poradců, jehož činnost je hrazena z neinvestičního programu „Podpora koordinátorů pro romské záležitosti“. Jak vyplývá z názvu pozice, agenda se zaměřuje pouze na romské záležitosti. Systémová práce s ostatními národnostními menšinami nebyla do konce roku 2012 na úrovni LK ukotvena.

V současné době neexistují aktuální analýzy počtu a potřeb ve vyjmenovaných podskupinách (zejména u osob bez přístřeší), v roce 2013 byla zpracována Analýza sociálně vyloučených lokalit Libereckého kraje. Z dřívější doby jsou k dispozici dva krajské koncepční dokumenty: „Analýza romských lokalit Libereckého kraje“(2007) a „Bezpečnostní analýza Libereckého kraje“ (2008). V roce 2011 bylo připravováno zpracování dokumentu „Strategie přístupu Libereckého kraje k řešení problémů sociálně vyloučených lokalit“. Tento dokument však nebyl Radou Libereckého kraje schválen a v současné době se připravuje jeho přepracování, které by mělo navazovat na připravovaný vládní dokument „Koncepce romské integrace 2014 – 2020“.

Významná podpora služeb sociální prevence pro obě cílové skupiny byla poskytnuta v období let 2009 - 2012 prostřednictvím projektu IP 1 – „Služby sociální prevence v LK“. Dále byly vynaloženy finanční prostředky na zpracování dílčích analýz potřeb a počtu osob této cílové skupiny. Nejedná se však o kompletní zmapování a je třeba hledat možnosti financování, aby mohla být získána další relevantní data. Rovněž je třeba řešit udržitelnost služeb sociální prevence pro tyto cílové skupiny po skončení projektu IP 1. V době zpracování tohoto

dokumentu je schválen projektový záměr IP 5 – „Podpora a rozvoj služeb v sociálně vyloučených lokalitách Libereckého kraje“**.** V případě schválení projektu budou v období let 2014 – 2015 financovány sociální služby: sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (věková skupina 15-26 let) a terénní programy. Doposud však ještě nepadlo definitivní rozhodnutí, zda se LK pokusí získat finanční prostředky prostřednictvím dalšího projektu z ESF v rámci výzvy č. 5 pro kraje k předkládání individuálních projektů v rámci 3.1. – Podpora sociální integrace a sociálních služeb, nebo zda zvolí jinou variantu řešení financování těchto služeb.

Důležitou roli při stanovení počtu osob ohrožených sociálním vyloučením v LK a vydefinování jejich potřeb hrají rovněž komunitní plány obcí a regionů. Nutnou podmínkou pro to, aby v komunitních plánech byly obsaženy potřebné informace a správná řešení, je zapojení zástupců poskytovatelů do pracovních struktur pro komunitní plánování. V tomto směru LK zajistil podporu procesu komunitního plánování díky finančním prostředkům čerpaným prostřednictvím IP 2 a IP 3 a je třeba i nadále započatý proces podporovat a udržovat a získávat zpětnou vazbu i od obcí a poskytovatelů, kteří nejlépe znají reálné podmínky a situaci. K viditelnému pokroku v sociálním začleňování Romů to však zatím nevedlo.

Stejně jako u ostatních cílových skupin je snahou kraje zefektivnit využívání finančních prostředků, mj. na základě analýz financování sociálních služeb. Jedním z důležitých zdrojů potřebných dat je i Datové centrum sociálních služeb LK.

Jedním ze závěrů monitoringu SPRSS LK 2009 – 2013 je potřeba systematicky působit na obce a města směrem ke spolufinancování služeb zacílených na tuto cílovou skupinu. Práci je třeba zaměřit nejen na romské lokality, ale na veškeré problémové obyvatelstvo z jiných národnostních a etnických menšin. Je vhodné podporovat návaznost pobytových služeb na služby terénní a ambulantní. Lze doporučit koncepční přístup od samotného počátku práce s jednotlivými podskupinami, tzn. nastavit podmínky pro vzájemnou výměnu názorů všech důležitých aktérů, pro tvorbu analytických dokumentů, které budou sloužit jako podklad pro tvorbu koncepce pro práci s jednotlivými podskupinami, jejichž problematika je stále silnějším tématem k řešení. Nově připravované projekty by se měly především opírat o principy komunitní práce.

A.2 Plánování rozvoje sociálních služeb v Libereckém kraji

Proces střednědobého plánování byl v LK zahájen v roce 2007. V tomto období byl zpracován první analytický dokument, který se pokusil v nových podmínkách stanovit priority pro další směrování sociální oblasti. Tyto priority byly v počátcích plánovacího procesu opřeny zejména o praktické zkušenosti členů zpracovatelského týmu. Teprve v následném období byla pozornost více zaměřena na zjišťování skutečného stavu prostřednictvím analýz, které postupně přinášely a přináší informace o skutečné potřebnosti konkrétních typů sociálních služeb. První ucelený dokument SPRSS LK pro období 2009–2013 vznikl na konci roku 2008, v následujících letech probíhal jeho monitoring a aktualizace - poslední aktualizace v roce 2011.

Střednědobý plán vytyčil pro návrhové období **2009-2013** mj. dva hlavní strategické cíle, které zahrnují problematiku plánování. Jedná se o:

HC4 *Fungující proces plánování sociálních služeb – pravidelný monitoring a aktualizace střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v Libereckém kraji a zpracování rozvojových dokumentů v obcích metodou komunitního plánování*

HC6 *Systematické a transparentní financování sociálních služeb vycházející z rozvojových plánů sociálních služeb a dalších strategických dokumentů projednaných v rámci krajské koordinační struktury*

Strategický cíl HC4 byl splněn, systém plánování byl zaveden včetně pravidelného sledování a vyhodnocování plnění plánů, a to v úrovni kraje i obcí. Aktivity k naplnění tohoto cíle byly významně podpořeny individuálními projekty IP 2 a IP 3. Velmi důležitou roli sehrála přítomnost a činnost odborných a později územních koordinátorů a činnost Krajské koordinační struktury, která vznikla rovněž za podpory individuálních projektů.
Strategický cíl HC6 byl naplněn pouze částečně. Hlavním důvodem je fakt, že ani v době zpracování tohoto dokumentu není rozhodnuto o realizaci § 101a zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, který má řešit přechod financování sociálních služeb na kraje. Přesto byla realizována celá řada opatření, směřujících ke zlepšení situace v této oblasti.

Oblast plánování rozvoje sociálních služeb byla dále rozpracována v podobě dílčích cílů:

DC09 - Funkční systém střednědobého plánování rozvoje sociálních služeb v Libereckém kraji a jeho monitoring
Systém střednědobého plánování byl zaveden, probíhá systematicky od roku 2008. Přes chybějící celostátní metodiku se v LK podařilo nastavit funkční pravidla pro tvorbu, sledování i realizaci aktivit SPRSS, důležité bylo i vytvoření Krajské koordinační struktury pro plánování sociálních služeb se zapojením všech rozhodujících aktérů z celého území kraje. Ve sledovaném období byl proces plánování výraznou měrou podpořen a rozšířen díky realizaci individuálních projektů IP 2 a IP 3, které byly konkrétně připraveny iniciativou odboru sociálních věcí KÚ LK. Součástí plnění tohoto DC bylo rovněž vytvoření Datového centrum sociálních služeb LK. Uskutečnění této myšlenky prošlo mnoha problémovými místy a jeho naplnění je oproti plánu opožděno, ale první potřebné výstupy jsou již k dispozici.

DC10
Podpora a koordinace komunitního plánování měst a obcí
Systém komunitního plánování byl zaveden v návaznosti na systém střednědobého plánování. Libereckému kraji se podařilo díky podpoře IP 2, IP 3 nastavit funkční pravidla pro tvorbu, sledování i vyhodnocování aktivit komunitních plánů. Důležité bylo i vytvoření Krajské metodické příručky pro plánování sociálních služeb. Velmi důležitou roli při plnění tohoto DC sehráli odborní koordinátoři působící v území v průběhu realizace IP 2 a územní koordinátoři, kteří pracují v území kraje v průběhu realizace projektu IP 3. Je však třeba upozornit na riziko, že s ukončením projektu (a činnosti územních koordinátorů) může dojít k poklesu motivovanosti členů struktur. To by mohlo vést ke zpomalení či dokonce zastavení již funkčního procesu.

Na zpracovaný a schválený střednědobý plán rozvoje sociálních služeb logicky navazují **akční plány** pro období jednoho kalendářního roku. Hlavním posláním AP je příprava a shrnutí ekonomických podkladů pro rozhodování o podpoře služeb v příslušném roce, tj. pro návrh rozdělení finančních prostředků z dostupných zdrojů. V roce 2010 byl v rámci projektu IP 2 zpracován první akční plán SPRSS LK pro rok 2011 a tento nastavený systém pokračoval i v dalších letech.

Dalšími konkrétními výstupy plánovacího procesu jsou zpracované, aktualizované a platné **komunitní plány měst a obcí**. V současné době je území kraje téměř pokryto, schváleno je 20 komunitních plánů, většinou pro přirozené spádové oblasti. V některých územích na ně pak navazují buď nově zpracované, nebo již aktualizované akční plány (10 akčních plánů platných pro rok 2013).

Pro zpracování plánů rozvoje sociálních služeb v dalším období a stanovení parametrů sítě sociálních služeb budou rozhodující výstupy individuálního projektu MPSV „Podpora procesů v sociálních službách“, zejména jeho aktivity č. 5, které by měly být obsaženy v dokumentu **„Metodiky pro vytváření optimální krajské sítě sociálních služeb a pro plánování finančních prostředků v rámci procesů vytváření krajských střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb“.** V době zpracování tohoto dokumentu je k dispozici pouze pracovní verze tohoto zásadního materiálu, finální verze (na kterou již dlouho čekají všechny kraje) by snad měla být předána krajům v nejbližší době.
Základní principy síťování a obsahu SPRSS, vyplývající z dostupné pracovní verze „Metodik…“ jsou zpracovatelem respektovány a lze konstatovat, že v zásadních bodech se neliší od přístupů a metodiky, kterou Liberecký kraj využíval při plánování rozvoje služeb na svém území doposud a kterou předpokládal také při zadání aktuálně probíhajícího zpracování nového SPRSS LK pro období 2014-2017.

A.3 Charakteristika kraje (všeobecná data)

Informace a data v této kapitole jsou čerpána zejména ze zdrojů ČSÚ.

A.3.1 Obecná charakteristika Libereckého kraje

Liberecký kraj ležící na severu České republiky při hranicích s Německem a Polskem sousedí na západě s Ústeckým krajem, na jihu se Středočeským krajem a na východě a jihovýchodě s Královéhradeckým krajem. Krajské město Liberec se nachází vzdušnou čarou asi 85 km na severoseverovýchod od Prahy. Liberecký kraj svojí rozlohou 3163 km^2 tvoří pouze 4,0 % rozlohy ČR a je (s výjimkou Prahy) nejmenším v České republice. Ke konci roku 2012 měl Liberecký kraj celkem 438 594 obyvatel (4,2 % z České republiky). Podle tohoto ukazatele je po Karlovarském kraji druhým nejmenším. Průměrná hustota 138,6 obyvatel na km^2 mírně převyšuje republikový průměr. Nejvyšší koncentrace obyvatel je v okresech Jablonec nad Nisou (223,7 obyvatel na km^2) a Liberec (172,9 obyvatel na km^2). Hlavním centrem kraje je 102 113 obyvateli Liberec. Druhým největším městem je Jablonec nad Nisou s 45 305 obyvateli.
Celý kraj je převážně hornatý, jeho nejvyšším bodem je 1 435 m vysoký vrchol Kotel nedaleko Harrachova v okrese Semily, nejnižší bod 208 m n. m. leží v okrese Liberec v místě, kde řeka Smědá opouští území České republiky. Nejznámějším vrcholem kraje je Ještěd, který je se svými 1 012 m nejvyšším vrcholem Ještědského hřebenu.

Liberecký kraj má převážně průmyslový charakter. V průběhu dvaceti let tradiční textilní průmysl ztratil své dominantní postavení, hospodářská recese v posledních letech se projevila i v průmyslu skla a bižuterie. Zpracovatelský průmysl je zaměřen na výrobu automobilů a výrobu pryžových a plastových výrobků. Nezanedbatelnou součástí ekonomiky Libereckého kraje je cestovní ruch. Zemědělství je pouze doplňkovým odvětvím.

Osa Praha – Turnov - Liberec je v rámci České republiky sekundární rozvojovou osou. Zároveň je významně zatíženou dopravní tepnou s dobudovaným kapacitním silničním spojením (silnice R10 a R35).
Evropský význam (součást sítě TINA) mají silniční spojení Praha – Liberec - Hrádek nad Nisou - Německo a Turnov - Hradec Králové. Evropsky významné železnice ani české tranzitní železniční koridory nejsou přes Liberecký kraj trasovány.

Míra registrované nezaměstnanosti vypočtená z podkladů Ministerstva práce a sociálních věcí ČR k 31. 12. 2012 činila 7,7 % a byla tak o 0,38 procentního bodu vyšší než v úhrnu republiky. V pořadí krajů dle míry nezaměstnanosti se náš kraj zařadil na 7. místo.

Základní zdravotnickou péči zajišťuje síť ambulantních zařízení a lékáren, které odpovídají počtem i strukturou potřebám území. Akutní, následná a rehabilitační péče je zabezpečena sítí osmi nemocnic.

Sociální činnost je zaměřena z velké části na péči o staré a přestárlé občany, o ty je postaráno sítí domovů pro seniory a sítí pečovatelských služeb. Významné postavení v oblasti sociální péče pro mládež se zdravotním postižením v Libereckém kraji zaujímá Jedličkův ústav. Soustavu sociálních zařízení dále dotváří také řada azylových zařízení a krizových center zaměřených na léčbu a prevenci závislostí.

Liberecký kraj se skládá z 10 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a v rámci nich 21 územních obvodů pověřených obcí.
V Libereckém kraji leží 215 obcí. Pouze 5 obcí má více než 10 tisíc obyvatel (Liberec, Jablonec nad Nisou, Česká Lípa, Turnov a Nový Bor), dalších 10 obcí má 5-10 tisíc obyvatel. Seznam největších obcí je uveden v tabulce.

Tabulka č.1: Nejvýznamnější obce Libereckého kraje s počtem obyvatel k 31. 12. 2012

Obec	Počet obyvatel	Obec	Počet obyvatel
Liberec	102 113	Tanvald	6 698
Jablonec nad Nisou	45 305	Mimoň	6 690
Česká Lípa	36 957	Železný Brod	6 354
Turnov	14 342	Chrastava	6 239
Nový Bor	12 004	Lomnice nad Popelkou	5 643
Semily	8 630	Jilemnice	5 616
Frýdlant	7 565	Doksy	5 188
Hrádek nad Nisou	7 642		

Zdroj: Český statistický úřad

A.3.2 Stručná sociodemografická analýza

Na základě projednání a odsouhlasení metodiky zpracování vychází tato kapitola ze struktury SPRSS LK 2009-2013 a veškeré informace jsou tak velmi dobře porovnatelné. Údaje a data zde uvedená byla aktualizována a doplněna z dostupných podkladových materiálů a ze statistik ČSÚ. Všechna data jsou uváděna ke konci roku 2011, výjimkou je počet obyvatel v obcích. Důvodem je fakt, že k datu zpracování tohoto dokumentu nebyla aktuálnější data ve všech oblastech dostupná. Ke konci roku 2012 byla aktuální pouze malá část dat.

Spádová území obcí s rozšířenou působností - základní údaje

Obvody ORP se mezi sebou výrazně liší rozlohou, počtem obyvatel i počtem v nich existujících obcí. Rozlohou největšími obvody jsou Česká Lípa a Liberec. Nejmenším obvodem jsou ve všech parametrech (kromě hustoty obyvatelstva) Železný Brod, velmi malý je rozlohou Jablonec nad Nisou, rozlohou i počtem obyvatel obvody Tanvald, Nový Bor a Semily. Nejvíce obyvatel žije v obvodech nejlidnatějších měst, tedy Liberce a dále České Lípy a Jablonce nad Nisou. Nejvíce obcí přísluší do obvodů Česká Lípa a Turnov, což je způsobeno existencí malých obcí v okolí, které neváží střediskové funkce a nemohou tedy vytvořit samostatný obvod. Největší hustotu zalidnění mají obvody Jablonec nad Nisou a Liberec.

K 31. 12. 2011 bylo na území kraje 215 obcí, z toho celkem 39 měst a průměrná rozloha obce činila 14,7 km^2. Podíl městského obyvatelstva činil 77,7%. Méně urbanizován je pouze okres Semily, kde ve městech bydlelo pouze 57,6 % obyvatel. Se 102 113 obyvateli je hlavním centrem kraje Liberec. Druhým největším městem je Jablonec nad Nisou se 45 305 obyvateli. Podíl městského obyvatelstva je zásadním způsobem ovlivněn vymezením jednotlivých obvodů. Nejvyšší je urbanizace u obvodů buď s malým počtem obcí, nebo těch, jejichž součástí je velké město. Populační vývoj Libereckého kraje se výrazně neodchyluje od vývoje v ostatních krajích České republiky.

Tabulka č.2: Základní údaje o LK v členění po ORP k 31. 12. 2011

ORP	Rozloha (ha)	Počet obyvatel k 31.12.2011	Počet obcí	Hustota obyvatelstva na 1 km2
Česká Lípa	87 205	76 623	41	88
Frýdlant	34 927	24 865	18	71
Jablonec n. Nisou	14 232	54 710	11	384
Jilemnice	27 865	22 560	21	81
Liberec	57 833	140 749	28	243
Nový Bor	20 091	26 529	16	132
Semily	23 008	26 241	22	114
Tanvald	19 065	21 455	10	113
Turnov	24 711	32 544	37	132
Železný Brod	7 404	12 324	11	166
Liberecký kraj	**316 341**	**438 600**	**215**	**139**

Zdroj: Český statistický úřad Liberec

Populační vývoj

Tabulka č.3: Populační vývoj v ORP v letech 2006 – 2011

ORP	Počet obyvatel k 31.12.2011						
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Změna počtu obyv. 2006/2011 v %
Česká Lípa	76 340	76 906	77 508	77 535	77 621	76 623	0,37
Frýdlant	24 545	24 673	24 888	24 995	24 966	24 865	1,29
Jablonec nad N.	53 539	54 043	54 444	54 657	54 799	54 710	2,14
Jilemnice	22 702	22 600	22 571	22 542	22 552	22 560	-0,63
Liberec	135 611	137 051	138 769	139 850	140 426	140 749	3,65
Nový Bor	26 122	26 348	26 482	26 609	26 657	26 529	1,53
Semily	26 382	26 488	26 498	26 430	26 346	26 241	-0,54
Tanvald	21 895	21 878	21 979	21 966	21 905	21 455	-0,21
Turnov	31 525	31 718	31 859	32 064	32 271	32 544	3,13
Železný Brod	12 113	12 243	12 327	12 379	12 399	12 324	1,71
Liberecký kraj	**430 774**	**433 948**	**437 325**	**439 027**	**439 942**	**438 600**	**1,78**

Zdroj: Český statistický úřad Liberec

Nejvýznamnější nárůst počtu obyvatel byl mezi lety 2006 a 2011 zaznamenán v ORP Liberec, Turnov a Jablonec nad Nisou. Absolutní pokles byl nejvyšší v obvodu Jilemnice.
Populační vývoj Libereckého kraje se významněji neodlišuje od vývoje České republiky, který charakterizuje od devadesátých let především klesající porodnost a stárnutí obyvatel.

Tabulka č.4 Podrobnější ukazatele pohybu obyvatel v Libereckém kraji v roce 2011

	Sňatky	Rozvody	Živě narození	Zemřelí	Přirozený přírůstek	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Přírůstek stěhováním	Celkový přírůstek
Kraj celkem	**1 954**	**1 296**	**4 654**	**4 228**	**426**	**3 946**	**3 692**	**254**	**680**
v tom SO ORP:									
Česká Lípa	419	264	863	630	233	1 181	1 445	-264	-31
Frýdlant	100	69	271	235	36	327	360	-33	3
Jablonec nad Nisou	220	158	585	483	102	1 020	839	181	283
Jilemnice	91	45	250	245	5	288	324	-54	-49
Liberec	625	426	1 566	1 354	212	2 232	1 846	386	598
Nový Bor	126	101	227	274	-47	507	519	-12	-59
Semily	112	62	241	267	-26	384	405	-21	-47
Tanvald	74	53	227	279	-52	375	463	-88	-140
Turnov	142	85	289	336	-47	584	364	220	173
Železný Brod	45	33	135	125	10	223	284	-61	-51

Zdroj: Český statistický úřad Liberec

Trend populačního vývoje v Libereckém kraji ve většině ukazatelů odpovídá trendu v celé ČR, podíl migrace na změnách je ve srovnání s obdobím roku 2010 vyšší. Důležité je celkové kladné saldo, i když došlo k jeho poklesu. Významný podíl na něm má počet živě narozených, který ovšem také zaznamenal pokles. Při porovnání vývoje v jednotlivých správních obvodech ORP se potvrzuje dlouhodobější negativní trend vývoje na Semilsku a Tanvaldsku. Nově se záporný přírůstek objevuje na Českolipsku, Jilemnicku, Novoborsku a Železnobrodsku. Naopak mírně kladný celkový přírůstek lze vidět na Frýdlantsku.
V Libereckém kraji se v roce 2011 snížil počet živě narozených, přirozený přírůstek i celkový přírůstek obyvatel.

Věková struktura obyvatelstva

Tabulka č.5 Věkové složení obyvatelstva Libereckého kraje

stav k 31.12	1991	1995	2000	2005	2010	2011
celkem	425 959	428 974	429 121	429 031	439 942	438 600
0 - 17	114 388	101 861	89 475	82 624	80 451	79 927
18 - 24	44 110	52 970	47 959	40 300	40 389	39 103
25 - 44	125 614	118 338	122 076	130 134	134 113	132 836
45 - 64	90 243	102 132	114 436	119 605	120 597	119 146
65 - 84	48 378	49 733	50 693	52 561	58 071	60 940
85 a více	3 226	3 940	4 482	3 807	6 321	6 647
Index stáří (65+/0-14)	57,3	66,3	76,1	85,8	97,1	100,7
Průměrný věk obyvatel	35,7	36,6	38,1	39,4	40,3	40,6
Podíl obyvatel ve věkové skupině (%)						
0 - 17	26,9	23,7	20,9	19,3	18,3	18,2
18 - 24	10,4	12,3	11,2	9,4	9,2	8,9
25 - 44	29,5	27,6	28,4	30,3	30,5	30,3
45 - 64	21,2	23,8	26,7	27,9	27,4	27,2
65 - 84	11,4	11,6	11,8	12,3	13,2	13,9
85 a více	0,8	0,9	1	0,9	1,4	1,5

Zdroj: Český statistický úřad Liberec

Z uvedené tabulky je patrný trend stárnutí obyvatelstva, který kopíruje situaci v celé ČR. Nárůst průměrného věku o 5 let za posledních sledovaných 20 roků je na jedné straně potvrzením výrazného zlepšení zdravotní a sociální situace obyvatel, na druhé straně podnětem k celé řadě nutných systémových změn v řešení sociálních otázek, sociální služby nevyjímaje. Do budoucna lze předpokládat pokračování tohoto trendu, byť s menší intenzitou nárůstu (po dosažení hodnot srovnatelných s podobnými evropskými zeměmi).

Z hlediska správních obvodů ORP je nejmladší věková struktura na Liberecku a Jablonecku. Projevuje se zde vlna imigrace mladých rodin s dětmi v 70. a 80. letech způsobená rozvojem uranového průmyslu. Podíl nejstarší složky, tedy osob nad 65 let, je u obvodů s nejhorší věkovou strukturou vůči obvodům nejmladším i o více než polovinu vyšší. U dětské složky jsou rozdíly mnohem menší.

Nezaměstnanost

Tabulka č. 6: Uchazeči o zaměstnání a míra nezaměstnanosti v ORP v letech 2006 – 2011

ORP	Uchazeči k 31.12				Míra nezaměstnanosti k 31.12. v %			
	2006	2008	2010	2011	2006	2008	2010	2011
Česká Lípa	3 174	3 228	5 077	4 731	10,24	9,90	16,50	11,26
Frýdlant	1 838	1 576	2 167	1 915	16,20	13,30	18,70	14,63
Jablonec nad Nisou	1 742	1 725	2 730	2 356	5,55	4,00	9,95	7,88
Jilemnice	939	888	1 289	1 130	7,20	7,30	11,00	9,41
Liberec	5 217	4 524	7 388	6 651	7,80	7,30	12,60	8,97
Nový Bor	1 145	1 080	1 860	1 788	8,80	9,70	14,60	12,25
Semily	1 016	993	1 379	1 414	7,00	7,30	10,40	10,24
Tanvald	991	1 034	1 410	1 314	6,75	7,15	9,65	11,04
Turnov	829	984	1 555	1 295	5,48	5,50	9,60	7,81
Železný Brod	367	573	798	692	3,50	6,40	11,90	10,08
Kraj celkem	**17 258**	**16 605**	**25 653**	**23 286**	**7,04**	**6,95**	**10,54**	**9,46**

Zdroj: Český statistický úřad Liberec

Z údajů uvedených v tabulce výše vyplývá, že zatímco v mezidobí let 2006 – 2010 lze zaznamenat zvyšující se počet uchazečů o zaměstnání, a to jak z pohledu celokrajného, tak v členění pro jednotlivých ORP, tak v roce 2011 došlo k jejich poklesu. V některých ORP došlo v roce 2008 k mírnému poklesu počtu uchazečů o zaměstnání, ale ve všech ORP došlo k výraznému nárůstu hodnot v roce 2010. V absolutních hodnotách je největší navýšení v roce 2010 v ORP Liberec, Česká Lípa a Jablonec nad Nisou. Naopak v roce 2011 došlo k navýšení pouze v jediném ORP, a to v semilském. K největšímu poklesu počtu uchazečů o zaměstnání došlo v ORP Liberec, následuje ORP Jablonec nad Nisou a Česká Lípa.

Stejně tak procentní vyjádření míry nezaměstnanosti má do roku 2010 zvyšující se trend. Stejně jako u počtu uchazečů o zaměstnání došlo v roce 2008 k přechodnému poklesu míry nezaměstnanosti, ale v roce 2010 vzrostla skokově ve všech ORP LK. Ale v roce 2011 došlo pouze v ORP Tanvald ke zvýšení procentní míry nezaměstnanosti. V ostatních ORP došlo k jejímu snížení. Největší snížení je patrné v ORP Česká Lípa, následuje ORP Frýdlant a Liberec. Porovnání krajského průměru s jednotlivými ORP vypovídá o tom, že nejvyšší procentní míra byla registrována v roce 2011 v ORP Frýdlant, kdy hodnota dosáhla 14,63%.

A.4 Data o sociálních službách

A.4.1 Hlavní ukazatele rozvoje sociálních služeb

Hlavní ukazatele rozvoje byly definovány v LK jako součást snahy o zavedení jednotné struktury základních dat při plánování rozvoje a sledování efektivity sociálních služeb. Takto strukturované informace jsou v analytické části SPRSS LK používány od roku 2008. I když došlo k některým změnám v přístupu k využití některých ukazatelů, pro zachování kontinuity dokumentů je v rámci zpracování SPRSS LK 2014-2017 použit velmi podobný model a podoba této kapitoly. Filosofie práce s daty je založena na principu „on-line“ přístupu a vyhodnocování, tj. cílem není zahltit analytickou část plánu velkým množstvím podrobných, rychle zastarávajících údajů. Podrobnější finanční data jsou dle odsouhlasené metodiky uvedena ve Finanční části SPRSS LK.

Počet sociálních služeb a jejich poskytovatelů (indikátor PRLK č.115)

	2008	2011	2013
Počet poskytovatelů sociálních služeb	107	127	141
Počet služeb (na které byla požadována dotace MPSV)	171	199	247

Zdroj: registr poskytovatelů, údaje k 1.1. příslušného roku.

Z uvedených dat vyplývá pokračující trend zvyšování počtu služeb i jejich poskytovatelů. Tento jev je sledován v celé ČR a souvisí s transformací sítě služeb, procesem deinstitucionalizace a změnami struktury zřizovatelů.

Počet míst v zařízeních sociální péče na 1000 obyvatel (Liberecký kraj)
(indikátor PRLK č.114)

	2001	2003	2005	2007	2009	2011
Počet zařízení sociální péče celkem	43	46	42	53	115	123
Počet míst	2 442	2 758	2 656	2 344	2 039	2 447
Počet obyvatel celkem	427 396	427 722	429 031	433 948	439 027	438 600
Počet míst na 1000 obyvatel	5,71	6,45	6,19	5,40	4,64	5,58

Zdroj: Český statistický úřad
Poznámka: jedná se o oficiální ukazatel sledovaný ČSÚ, hodnoty jsou však vzhledem k jiné metodice zjišťování odlišné od aktuálního stavu dle registru poskytovatelů – viz kap. A.4.2 tohoto dokumentu. Počet zařízení je navíc od roku 2009 sledován podle změněné metodiky.

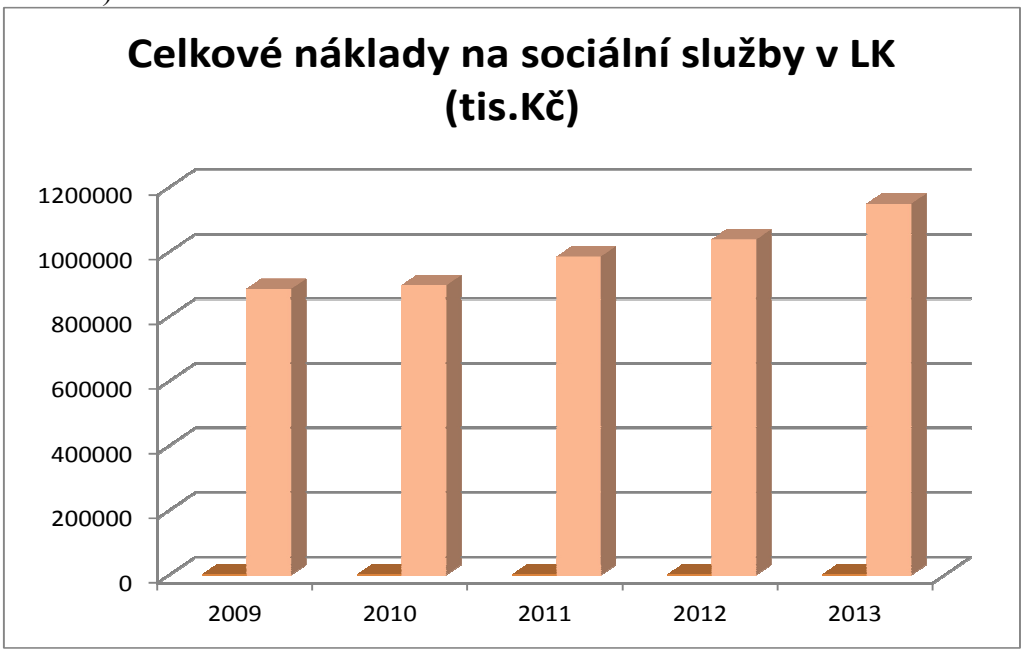
Počet osob pobírajících příspěvek na péči a vyplacený příspěvek na péči
stav k 31.12.

Územní obvod ORP	Rok 2007			Rok 2010			Rok 2012		
	počet osob	vyplaceno (tis.Kč)	průměrna osobu tis.Kč / měsíc	počet osob	vyplaceno (tis.Kč)	průměrna osobu tis.Kč / měsíc	počet osob	vyplaceno (tis.Kč)	průměrna osobu tis.Kč / měsíc
Česká Lípa	1675	96 560	4,804	1620	95 846	4,930	1695		
Frýdlant	792	46 655	4,909	823	51 893	5,254	766		
Jablonec nad Nisou	2061	118 346	4,785	2154	131 097	5,072	2056		
Jilemnice	643	40 682	5,272	786	59 429	6,301	764		
Liberec	3474	171 777	4,121	4007	247 884	5,155	3418		
Nový Bor	729	41 201	4,710	725	43 297	4,977	741		
Semily	681	35 675	4,366	723	44 253	5,101	753		
Tanvald	566	35 493	5,226	717	50 024	5,814	651		
Turnov	904	47 367	4,366	1143	77 725	5,667	1062		
Železný Brod	367	22 690	5,152	418	26 654	5,314	443		
Liberecký kraj	**11892**	**656 446**	**4,600**	**13116**	**828 102**	**5,261**	**12349**		

Zdroje: Krajský úřad Libereckého kraje, KP, obecní úřady ORP (do roku 2011), Úřad práce ČR (od roku 2012 – aktuální data nemá LK dosud k dispozici)

Základní ekonomické ukazatele

Následující graf dokumentuje stoupající trend v růstu celkových nákladů na zajištění sociálních služeb v Libereckém kraji v posledních 5 letech (rok 2013 je předpokládaná částka dle dostupných dat, zejména ze žádostí o dotace a z dalších dílčích podkladů, aktualizovaných v průběhu roku).

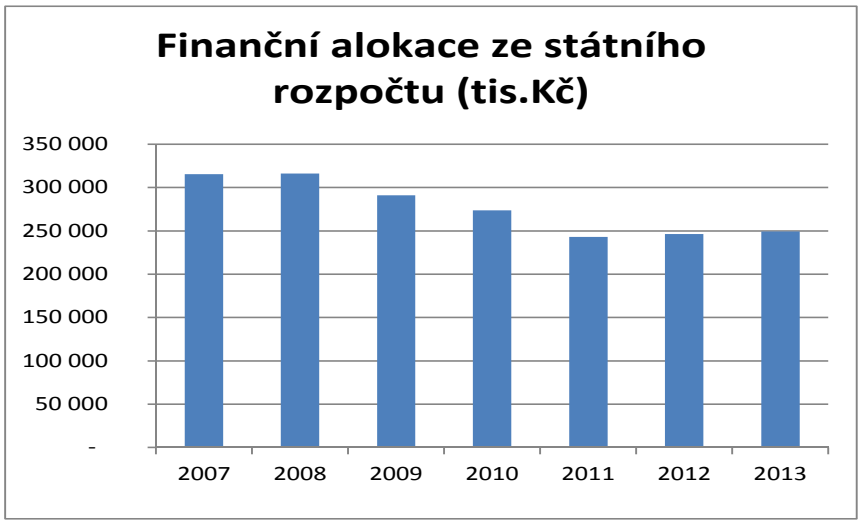
Dále uvedená tabulka a následující grafy byly zpracovány na základě ekonomických podkladů z odboru sociálních věcí KÚLK a z Datového centra sociálních služeb LK. Je z nich patrný vývoj výše finanční alokace z rozhodujících zdrojů financování sociálních služeb od roku 2007 do současnosti.

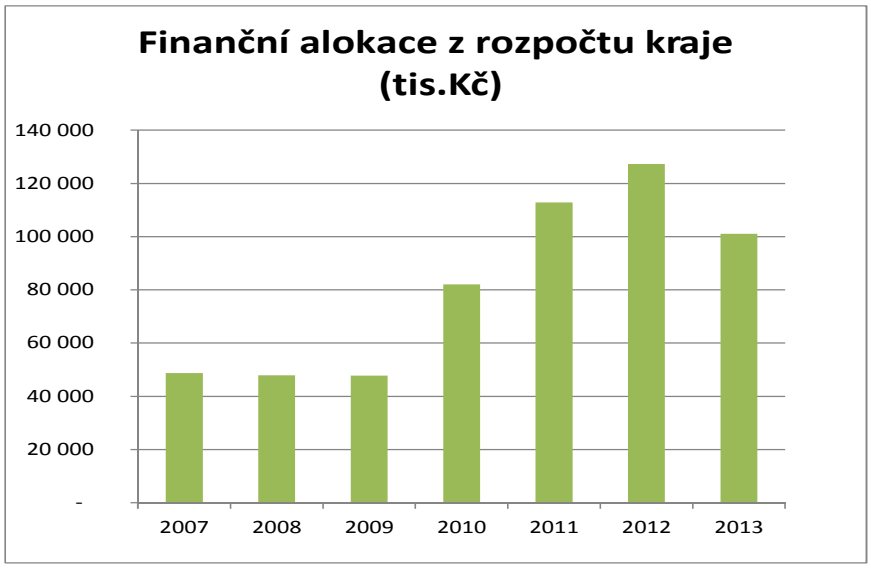
Vyplývá z nich několik zásadních faktů:

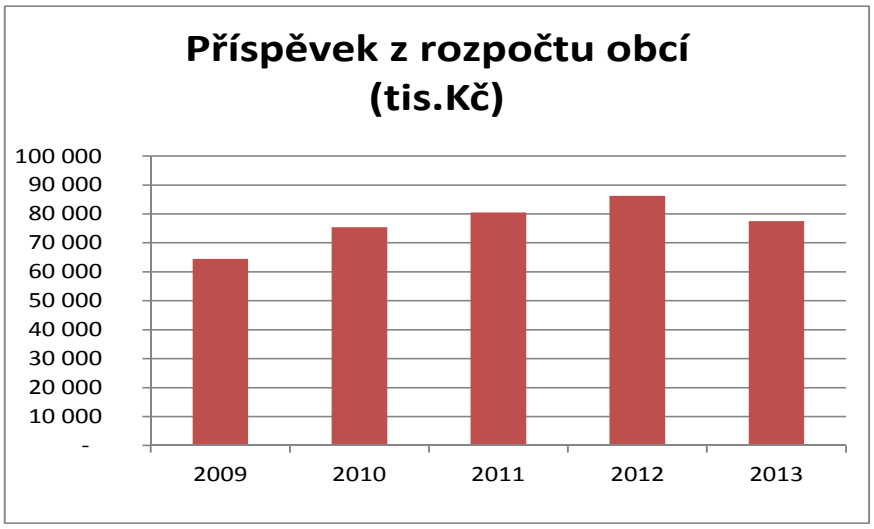
- ve sledovaném období posledních 6 let dochází ke snižování prostředků ze státního rozpočtu (zejména dotace na provoz služeb poskytovaná prostřednictvím MPSV), a to jak v absolutním vyjádření, tak v podobě výrazně se snižujícího podílu státních zdrojů na financování služeb,
- významně se naopak zvyšuje výše i podíl financování ze zdrojů Libereckého kraje, který zahrnuje jak udržení provozuschopnosti zřizovaných organizací, tak i podporu neziskových organizací prostřednictvím grantových fondů a zajištění dalších souvisejících aktivit, včetně vzdělávání a plánování,
- k mírnému navýšení dochází od roku 2009 také u příspěvku měst a obcí (ať už jako zřizovatelů služeb nebo jiné formy příspěvku),
- sledování a vyhodnocování ekonomických ukazatelů stěžují problémy se získáním relevantních dat (neaktuální údaje v registru poskytovatelů, zdlouhavé zpracování výsledků předchozího roku, problematická kontrola údajů v žádostech o dotaci, apod.).

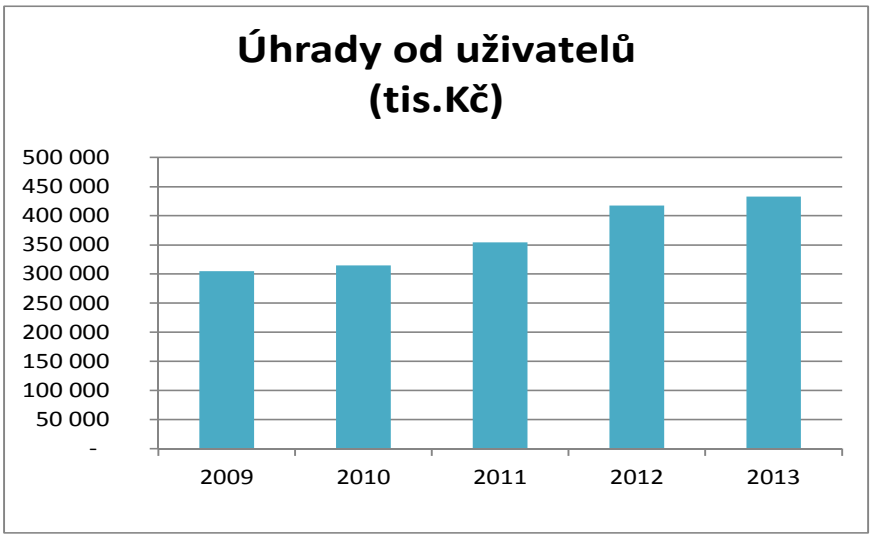
ZÁKLADNÍ ZDROJE FINANCOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB v LK 2009-2013

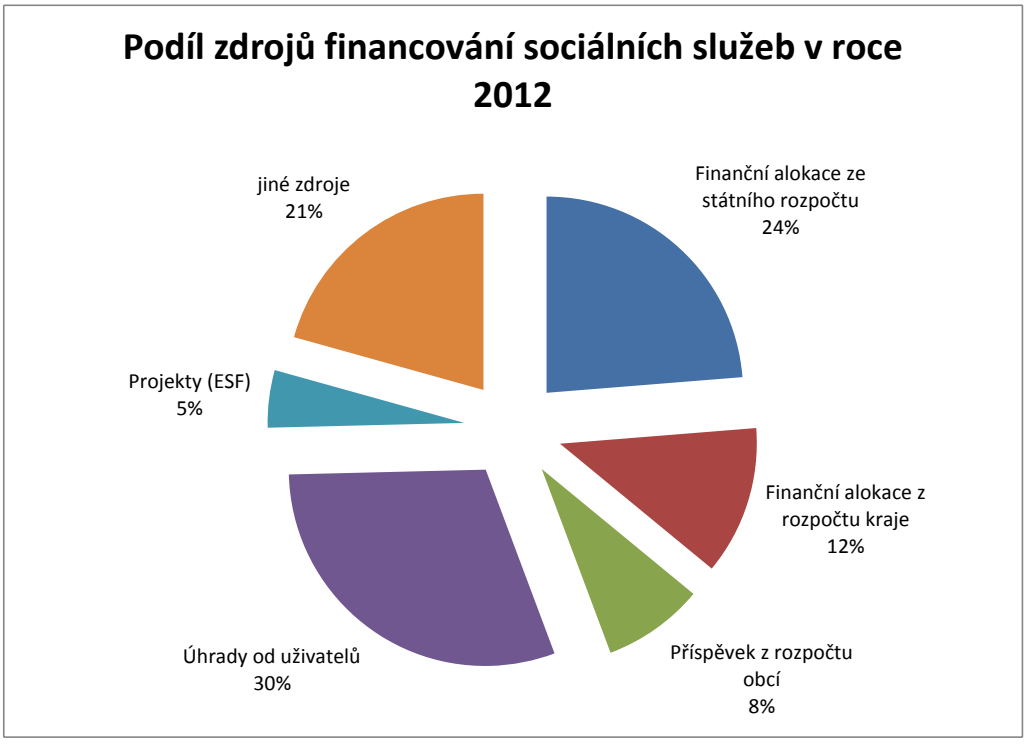
zdroj	2009		2010		2011		2012		předpoklad 2013	
	tis.Kč	%	tis.Kč	%	tis.Kč	%	tis.Kč	%	tis.Kč	%
Finanční alokace ze státního rozpočtu	290 864	32,9	273 684	30,5	242 895	24,7	246 071	23,7	249 412	21,7
Finanční alokace z rozpočtu kraje	47 754	5,4	82 015	9,1	112 944	11,5	127 371	12,3	101 087	8,8
Příspěvek z rozpočtu obcí	64 414	7,3	75 394	8,4	80 501	8,2	86 238	8,3	77 518	6,7
Úhrady od uživatelů	304 786	34,4	314 734	35,1	354 464	36,0	417 880	40,2	432 997	37,7
Projekty (ESF)	1 539	0,2	58 770	6,6	70 828	7,2	49 072	4,7	4 253	0,4
jiné zdroje	176 045	19,9	92 002	10,3	123 560	12,5	214 597	20,7	284 166	24,7
CELKEM	**885 402**	**100**	**896 599**	**100**	**985 192**	100,0	**1 038 280**	100,0	**1 149 433**	**100**

Finanční alokace ze státního rozpočtu (tis.Kč)
350 000
300 000
250 000
200 000
150 000
100 000
50 000
-
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013

Finanční alokace z rozpočtu kraje (tis.Kč)
140 000
120 000
100 000
80 000
60 000
40 000
20 000
-
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013

Příspěvek z rozpočtu obcí (tis.Kč)
100 000
90 000
80 000
70 000
60 000
50 000
40 000
30 000
20 000
10 000
-
2009
2010
2011
2012
2013

A.4.2 Přehled poskytovatelů sociálních služeb a zařízení v LK

Kompletní přehled všech služeb a poskytovatelů včetně základních informací o jejich činnosti je v průběžně aktualizované podobě k dispozici na stránkách Datového centra sociálních služeb Libereckého kraje.

A.5 Analytické závěry

A.5.1 SWOT analýza stavu sociálních služeb v Libereckém kraji

Na základě vyhodnocení všech relevantních dat a informací, s přihlédnutím ke změnám oproti stavu v roce 2008 (kdy byla zpracována první SWOT analýza v rámci procesu střednědobého plánování rozvoje sociálních služeb v LK) byly formulovány následující výroky SWOT analýzy stavu sociálních služeb v Libereckém kraji.

S	Silné stránky
S1	Existence a funkčnost současné sítě sociálních služeb v Libereckém kraji
S2	Vzájemně provázaný systém krajského plánování sociálních služeb s plánováním na místní úrovni
S3	Zavedené standardy kvality sociálních služeb
S4	Spolupráce poskytovatelů, zadavatelů a uživatelů služeb v rámci komunitního plánování
S5	Vyhovující odborná úroveň personálu sociálních služeb
S6	Zlepšená informovanost veřejnosti o nabídce sociálních služeb
S7	Zavedený systém spolufinancování protidrogových služeb (stát, kraj, obce)
S8	Provázanost SPRSS LK s ostatními rozvojovými dokumenty kraje
S9	Zavedený systém certifikace odborné způsobilosti sociálních služeb pro uživatele drog
S10	Fungující Protidrogová komise Rady LK jako platforma meziresortní spolupráce

W	Slabé stránky
W1	Trvalé podfinancování sociálních služeb (týká se všech zdrojů)
W2	Snižování podílu státní dotace na financování sociálních služeb
W3	Nerovnoměrná dostupnost některých druhů sociálních služeb na území kraje, zejména v odlehlých lokalitách
W4	Nedostatečná meziresortní spolupráce ovlivňující poskytování služeb
W5	Nepropojenost systému zdravotnických a sociálních služeb
W6	Nedostatečná kontrola využívání příspěvku na péči, jeho využívání pro jiné účely než sociální služby
W7	Nedostatečně rozvinuté komunitní a alternativní formy sociální péče
W8	Problematická ekonomická efektivita některých druhů služeb
W9	Nedostatečný systém péče o chronicky duševně nemocné
W10	Nevyrovnané podmínky provozování a financování sociálních služeb různých zřizovatelů a právních forem

W11	Nedostatečná kapacita lůžek pro osoby vyžadující zvláštní režim
W12	Nedostatečná kapacita v denních stacionářích
W13	Chybějící systém spolufinancování sociálních služeb zejména z obcí I. a II. typu
W14	Nedostatečný systém péče o rizikovou mládež
W15	Chybějící analýzy a strategie pro vybrané cílové skupiny i druhy služeb

O	**Příležitosti**
O1	Další přizpůsobení sociálních služeb skutečným potřebám uživatelů
O2	Cílená podpora vzájemné návaznosti sociálních i dalších služeb
O3	Udržení a podpora vzájemné spolupráce všech aktérů sociálních služeb
O4	Posilování meziresortní spolupráce, zejména na krajské a místní úrovni
O5	Implementace parametrů základní sítě sociálních služeb v LK a klíče financování jako základ ekonomické stability služeb
O6	Zavedení systému sledování efektivity využívání finančních prostředků z veřejných zdrojů
O7	Rozšiřování a prohlubování veřejně dostupných informací o sociálních službách
O8	Dopracování a aktualizace rozvojových plánů služeb, včetně jejich kompatibility s komunitními plány měst a obcí
O9	Dokončení a implementace koncepce řešení problematiky národnostních menšin a vyloučených lokalit
O10	Podpora komunitní práce s příslušníky národnostních menšin a osobami ohroženými sociálním vyloučením
O11	Působení Komise pro národnostní menšiny a sociální začleňování
O12	Podpora zavádění aktivních nástrojů prorodinné politiky
O13	Podpora pečujících osob posilování systému sdílené péče
O14	Využívání dalších dotačních zdrojů včetně ESF
O15	Udržování dobré odborné úrovně poskytovatelů sociálních služeb
O16	Vzájemná výměna zkušeností a benchmarking poskytovatelů sociálních služeb
O17	Aplikace jednotných kritérií pro sledování rozvoje sociálních služeb v LK
O18	Nové nastavení systému sociální práce na obcích v přenesené působnosti
O19	Zvyšování kvality sociálních služeb – získání značky kvality v sociálních službách

T	**Hrozby**
T1	Růst provozních nákladů nezbytných k poskytování sociálních služeb
T2	Chybějící systém víceletého financování sociálních služeb
T3	Nejistota spojená s očekáváním změn systému financování sociálních služeb a legislativními změnami

T4	Rostoucí počet osob ohrožených sociálním vyloučením
T5	Zvyšující se počet seniorů (zhoršující se věková skladba obyvatelstva, zejména ve východní části kraje)
T6	Nedostatečné ohodnocení práce v sociálních službách a z toho plynoucí zvýšená fluktuace a demotivace kvalifikovaného personálu
T7	Neprovázaný systém kontroly poskytování sociálních služeb (kraj, úřad práce)
T8	Riziko omezení procesu plánování (zejména komunitního v obcích) po ukončení individuálního projektu IP3
T9	Nárůst počtu osob s kumulovanými problémy

A.5.2 Závěry a doporučení pro další části SPRSS LK

Hlavní analytické závěry, které vyplynuly z vyhodnocení nashromážděných dat a poznatků z celého území Libereckého kraje byly zpracovány do podoby SWOT analýzy stavu sociálních služeb v LK (kap. A.5.1). Výroky SWOT analýzy byly po jejich projednání hlavním podkladem pro formulací cílů a opatření v rámci strategické části SPRSS LK 2014-2017, včetně uvedení vazeb navrhovaných rozvojových aktivit na konkrétní identifikované slabé stránky nebo hrozby a využití definovaných příležitostí.

Analytické závěry korespondují s principy aktuální sociální politiky EU i ČR, s výstupy krajských koncepčních dokumentů i komunitních plánů měst a obcí Libereckého kraje.

Ve strategické a prováděcí části SPRSS LK 2014-2017 je třeba zohlednit následující východiska a zaměřit se zejména na řešení těchto problémových okruhů:

V dlouhodobém časovém horizontu:

- podpora prevence vzniku nepříznivých situací, které vedou k potřebě využívání sociálních služeb, včetně hledání způsobů řešení s přesahem do jiných resortů,
- pokračování v optimalizaci krajské sítě sociálních služeb podle přijatých principů,
- nastavení sítě sociálních služeb tak, aby byla připravena flexibilně reagovat na další očekávané změny legislativy a financování,
- aplikace evropské a národní koncepce sociální politiky, včetně jejich provázanosti s cíli a opatřeními všech strategických dokumentů kraje i obcí,
- zlepšování dostupnosti služeb,
- optimalizace využívání všech dostupných finančních zdrojů, nastavení udržitelného systému víceletého a vícezdrojového financování sociálních služeb,
- využívání finančních prostředků z EU (krajem, obcemi, poskytovateli služeb),
- posílení prestiže sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách,
- řešení problematiky sociálně vyloučených lokalit včetně prevence jejich vzniku,
- podpora prorodinné politiky jako prevence před nutností využívat sociální služby,
- omezení zneužívání sociálních služeb neoprávněnými uživateli.

Ve střednědobém časovém horizontu:

- aplikace principů a parametrů pro zařazení služeb do jednotlivých úrovní sítě (základní, rozšířená), včetně vazeb na schválený klíč financování,
- zlepšení územního pokrytí vybranými druhy služeb,
- zajištění lepší návaznosti služeb (příbuzných druhů, různých forem, v území, meziresortní spolupráce),
- udržení nastaveného systému komunitního plánování, jeho další rozšiřování a spolupráce všech aktérů v obcích, městech a regionech,
- zlepšování / udržení kvality služeb a její pravidelná kontrola,
- vyhodnocování ekonomické efektivity sociálních služeb,
- podpora odbornosti personálu, jeho vzdělávání a finančního ohodnocení,
- zajištění odpovídající datové a informační podpory pro sledování a plánování sociálních služeb,
- zpracování chybějících analýz a strategií pro vybrané cílové skupiny i druhy služeb,
- zohlednění růstu počtu osob ohrožených sociálním vyloučením, stárnutím. chudobou a nezaměstnaností, posilování systému sdílené péče (tzn. spolupráce mezi neformálně pečujícími a profesionálními poskytovateli),
- nastavení systému sociální práce na obcích v přenesené působnosti,
- zlepšená informovanost a osvěta veřejnosti.

B. STRATEGICKÁ ČÁST

Strategická část SPRSS obsahuje nejdůležitější a klíčové návrhy na zajištění sociálních služeb pro potřebné cílové skupiny a to v návrhovém období plánu i v delším časovém výhledu. Kapitoly zařazené do strategické části proto jsou logicky řazeny od řešení dlouhodobých systémových otázek přes definování střednědobých cílů až po konkretizaci rozvojových aktivit pro jednotlivé roky návrhového období plánu.

Ve srovnání se SPRSS LK 2009-2013 se tato část objevuje v dokumentu nově, přesněji řečeno v jiné struktuře a podobě. Je to mimo jiné důsledek požadavků MPSV na strukturu a výstupy střednědobých plánů, které by měly jasně popsat „rozvojovou" i „provozní" oblast poskytování sociálních služeb v kraji. Informace a návrhy uvedené v této části byly v předchozím plánu součástí jeho návrhové části, v novém zpracování jsou rozděleny do strategické, prováděcí a finanční části.

Strategická část Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v Libereckém kraji pro období 2014-2017 (dále také jen SPRSS LK) vychází zejména z principů celostátní politiky v oblasti sociálních služeb, ze závěrů analytické části SPRSS LK, Akčního plánu 2011 a ze schválených komunitních plánů měst a obcí v Libereckém kraji.

Strategická část zahrnuje v souladu s odsouhlasenou metodikou dva základní časové horizonty plánu.

Dlouhodobý časový horizont ve strategické části je rozpracován v podobě:

VIZE ROZVOJE
Strategická vize rozvoje vyjadřuje jak představy o budoucím stavu zajišťování přiměřené nabídky a účelném využívání sociálních služeb v Libereckém kraji, tak i představy o situaci v celé sociální oblasti v dlouhodobém výhledu. Vize je naformulována jako představa cílového stavu pro rok 2025 a obsahuje zobecněné vize pro celou oblast sociálních služeb i vize pro jednotlivé cílové skupiny jejich uživatelů. Dlouhodobá vize zahrnuje z územního hlediska celý Liberecký kraj. Cílový rok 2025 je navržen pro návrhové období tří Střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb, a to pro období 2014-2017, 2018-2021 a 2022-2025.

NÁVRHU STRUKTURÁLNÍCH ZMĚN
Strukturální změny vycházejí z celostátně přijatých priorit sociální politiky, krajem preferovaných směrů rozvoje a dalších dlouhodobě prosazovaných koncepčních úprav v oblasti zajišťování sociálních služeb (deinstitucionalizace, humanizace, standardy kvality, zvýšená efektivita, atd.). Vytyčují zásadní směry pro celé období do roku 2025 a jsou základem pro definování cílů a opatření ve střednědobém časovém horizontu (do roku 2017). Návrhy byly koordinovány také s přípravou nového Programu rozvoje Libereckého kraje, jehož časový horizont je navržen do roku 2020. Strukturální změny se týkají konkrétních cílových skupin, shluků sociálních služeb, částí území nebo průřezových oblastí, jako jsou procesy plánování, řízení nebo financování sítě sociálních služeb na území kraje.

Střednědobý časový horizont je předmětem tří dílčích kapitol:

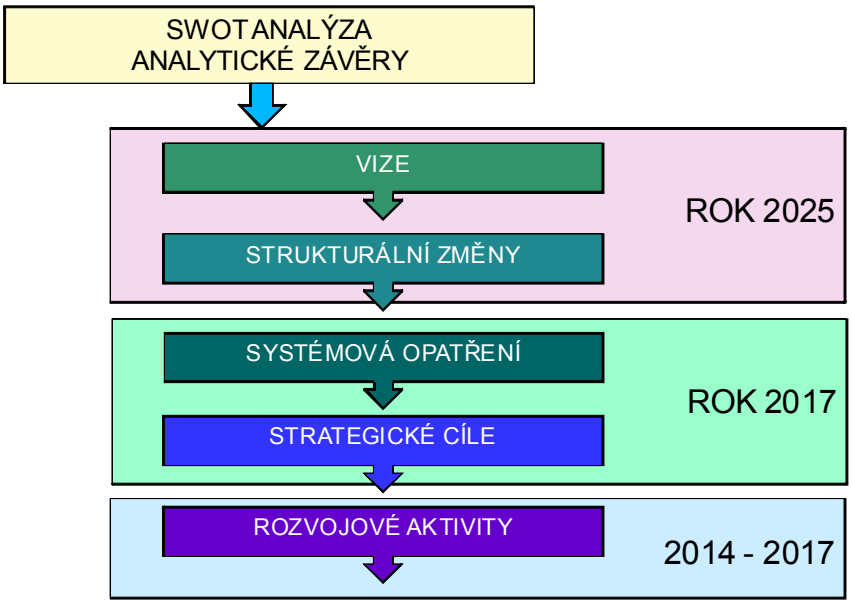
SYSTÉMOVÁ OPATŘENÍ
Systémová opatření jsou formulována jako rozpracování dlouhodobých strukturálních změn pro návrhové období plánu (2014-2017).

STRATEGICKÉ CÍLE
V přímé vazbě na formulovanou dlouhodobou vizi a v souladu s návrhem strukturálních změn a systémových opatření byly stanoveny strategické cíle rozvoje sociálních služeb v LK do roku 2017. Vyjadřují zásadní směry rozvoje sociálních služeb v podobě jednoduše formulovaných a všeobecně přijatelných programových „hesel“. Část strategických cílů je formulována pro konkrétní cílové skupiny uživatelů, další jako průřezové pro celou sociální oblast. Při formulaci strategických cílů byly důsledně sledovány a zachovány vazby na Strategii a Program rozvoje Libereckého kraje, a to především na dílčí opatření, která se týkají sociálních služeb. Návrh strategických cílů vychází z projednaných analytických závěrů a zohledňuje střednědobé priority schválené v komunitních plánech měst, obcí a regionů.

ROZVOJOVÉ AKTIVITY
Rozvojové aktivity jsou zpracovány jako soubor konkrétních realizačních kroků a činností vedoucích k naplnění stanovených strategických cílů v daném časovém horizontu. Návrh rozvojových aktivit vychází ze stanovených krajských priorit a zohledňuje rovněž konkrétní opatření definovaná v komunitních plánech a další podněty a požadavky (od poskytovatelů služeb, skupin uživatelů, apod.).
Součástí SPRSS LK 2014-2017 je přehled rozvojových aktivit (strukturovaný v návaznosti na příslušné strategické cíle) a podrobnější popis v podobě tzv. **karet aktivit**, které jsou zařazeny jako příloha dokumentu.

Celkovou strukturu (osu) zpracování Strategické části znázorňuje následující schéma:

OSA STRATEGICKÉ ČÁSTI SPRSS LK 2014-2017

B.1 Vize - rok 2025

Strategická vize rozvoje vyjadřuje jak představy o budoucím stavu zajišťování přiměřené nabídky a účelném využívání sociálních služeb v Libereckém kraji, tak i představy o situaci v celé sociální oblasti v dlouhodobém výhledu. Vize je naformulována jako představa cílového stavu pro rok 2025 a obsahuje zobecněné vize pro celou oblast sociálních služeb i vize pro jednotlivé cílové skupiny jejich uživatelů. Dlouhodobá vize zahrnuje z územního hlediska celý Liberecký kraj. Cílový rok 2025 je navržen pro návrhové období tří Střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb, a to pro období 2014-2017, 2018-2021 a 2022-2025. Východiskem pro formulaci byly zejména závěry analytické části SPRSS LK, zpracovaných komunitních plánů obcí a dalších rozvojových dokumentů.

Liberecký kraj má dostupnou a optimální síť sociálních služeb poskytující kvalitní a efektivní pomoc a podporu rovnoměrně rozloženou po celém území kraje ve všech potřebných druzích a formách služeb. Síť je schopna reagovat na měnící se potřeby obyvatel. Veřejnost je o službách dostatečně a vhodným způsobem informována. Proces plánování sociálních služeb je plně funkční, koordinovaný na úrovni kraje i obcí a jsou do něj zapojeni všichni rozhodující aktéři.

Je maximálně podporována deinstitucionalizace a transformace sociálních služeb směrem k poskytování sociální péče v přirozeném prostředí uživatelů. Nabídka takových služeb je přiměřeně rozšířena a rovněž jsou posíleny funkce rodiny. Počet lůžek v zařízeních sociální péče odpovídá zjištěným potřebám. Integrace v komunitách je dosaženo také díky fungující meziresortní spolupráci.

Jsou zajištěny rovné příležitosti pro všechny poskytovatele sociálních služeb. Je nastaven stabilní systém hodnocení všech poskytovatelů, zahrnující kvalitu i efektivitu poskytovaných sociálních služeb. Je nastaven optimální víceletý a vícezdrojový systém financování sociálních služeb zařazených do sítě.

B.2 Strukturální změny a systémová opatření

(dlouhodobý výhled – do roku 2025, střednědobá opatření – do roku 2017)

Strukturální změny

Strukturální změny vycházejí z celostátně přijatých priorit sociální politiky, krajem preferovaných směrů rozvoje a dalších dlouhodobě prosazovaných koncepčních úprav v oblasti zajišťování sociálních služeb (deinstitucionalizace, humanizace, standardy kvality, zvýšená efektivita, atd.). Vytyčují zásadní směry pro celé období do roku 2025 a jsou základem pro definování cílů a opatření ve střednědobém časovém horizontu (do roku 2017). Návrhy byly koordinovány také s přípravou nového Programu rozvoje Libereckého kraje, jehož časový horizont je navržen do roku 2020. Strukturální změny se týkají konkrétních cílových skupin, shluků sociálních služeb, částí území nebo průřezových oblastí, jako jsou procesy plánování, řízení nebo financování sítě sociálních služeb na území kraje.

Požadavek na zapracování kapitoly Strukturální změny a systémová opatření vyplývá z připravované metodiky MPSV pro tvorbu střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb. Zástupci Libereckého kraje se podílejí na jejím projednávání, a proto byly zásadní principy promítnuty do přípravy SPRSS LK 2014-2017 i přes to, že celostátní metodika zřejmě nebude v letošním roce dokončena.

Strukturální změny předpokládané v Libereckém kraji pro oblast sociálních služeb v období 2014-2025 jsou formulovány v podobě následujících tezí („balíčků" hesel):

- Sociální služby by měly být poslední možností řešení tíživé situace. Pro řešení životních potřeb občanů kraje musí být základem jejich vlastní schopnosti a dovednosti, pomoc rodiny, případně běžně dostupné veřejné služby (školství, zdravotnictví, sociální práce na obcích atd.). Sociální služby jsou určeny jen pro občany v obtížné životní situaci a jen po nezbytně nutnou dobu a mají posilovat jejich sociální začleňování. Jejich cílem je klienta zabezpečit, vést ho k rozvoji samostatnosti, motivovat k činnostem, které nevedou k setrvání nebo prohlubování nepříznivé situace.

- Je potřebné podpořit všeobecná preventivní opatření, vedoucí k posílení osobní i společenské odpovědnosti občanů. V tomto směru je nutná provázanost přístupu v různých oblastech, jako jsou bezpečnost a kriminalita, zaměstnanost, zdravý životní styl, osvěta a vzdělávání, finanční gramotnost, atd.

- Poskytování sociální pomoci i služeb co nejpřirozenějšími formami a v důstojném prostředí, včetně větší podpory rodinné, komunitní a dobrovolnické pomoci a podpory sociální práce.

- Pokračování v posledních letech nastoleného trendu v poskytování sociálních služeb – dodržování standardů kvality, deinstitucionalizace, humanizace a transformace sociálních služeb.

- Systematické úpravy sítě sociálních služeb s ohledem na socioekonomický a demografický vývoj konkrétních území (zejména stárnutí obyvatelstva, hospodářsky slabé oblasti, rostoucí nezaměstnanost a chudoba).

- Dlouhodobě udržitelný a současně pružný systém financování sociálních služeb, optimalizace využívání finančních zdrojů ve vazbě na efektivitu a kvalitu poskytovaných služeb.

- Spolupráce kraje, obcí, poskytovatelů i všech ostatních aktérů při plánování a řízení sítě sociálních služeb, včetně potřebné meziresortní koordinace.

Systémová opatření

Systémová opatření (SO) jsou formulována jako rozpracování strategické vize a dlouhodobých strukturálních změn do stěžejních programových úkolů (priorit) pro návrhové období plánu, tzn. období let 2014-2017. Týkají se také oblastí souvisejících nebo navazujících na registrované sociální služby, jako je například prorodinná politika nebo problematika zadluženosti občanů. Tyto oblasti významně ovlivňují poskytování sociálních služeb pro obyvatele Libereckého kraje, a to zejména ve smyslu předcházení nutnosti využívat služby dotované z veřejných prostředků.

SO-01 Zvýšení sociální integrace v komunitách a snížení počtu osob ohrožených sociálním vyloučením.

SO-02 Zavedení systému sledování a vyhodnocování potřebnosti sociálních služeb.

SO-03 Zlepšení rovnoměrnosti pokrytí území Libereckého kraje sítí dostupných a navazujících sociálních služeb reagujících na vývoj poptávky v souvislosti s měnícími se potřebami uživatelů.

SO-04 Podpora prorodinných vazeb a vztahů v celé oblasti sociálních i všech souvisejících služeb a na všech úrovních.

SO-05 Pokračování procesu transformace, humanizace a deinstitucionalizace pobytových služeb sociální péče a návazné posilování kapacity terénních a ambulantních služeb. Zohledněn bude i vznik soukromých zařízení jako poskytovatelů sociálních služeb, které mohou být zařazeny do základní sítě sociálních služeb pouze za předpokladu splnění příslušných parametrů.

SO-06

Nastavení systému práce s příslušníky národnostních a etnických menšin s dlouhodobým cílem jejich integrace do společnosti, zaměření na preventivní a terénní činnost, včetně předcházení vzniku nových vyloučených lokalit (romských i jiných).

SO-07 Komplexní řešení problému neúměrné zadluženosti občanů, podpora preventivních kroků i následných opatření.

SO-08 Podpora aktivnějšího zapojení územních samosprávných celků v oblasti sociálních služeb, vzájemné koordinace aktivit, multidisciplinárního přístupu a meziresortní spolupráce.

SO-09 Realizace opatření spojených s přechodem kompetencí z MPSV na kraje k 1.1.2015 (předpoklad známý ke dni zpracování dokumentu) a dalších změn ve financování sociálních služeb.

SO-10 Stálá podpora procesů plánování a zvyšování kvality a efektivity služeb, doplnění chybějících analýz a dílčích strategií, zlepšování informovanosti o sociálních službách.

SO-11 Koordinace poskytování sociálních služeb s rozšířeným a stabilizovaným systémem sociální práce na obcích, včetně provázanosti se systémem sociálních dávek, podpor a příspěvků.

SO-12 Zvyšování kvality života osob v nepříznivé sociální situaci přibližováním běžnému životu v přirozeném prostředí prostřednictvím dostupné sítě terénních, ambulantních služeb, podpory blízkých osob a dobrovolné činnosti.

SO-13 Optimalizace sítě sociálních služeb, které zřizuje Liberecký kraj.

B.3 Strategické cíle (střednědobé – do roku 2017)

V přímé vazbě na formulovanou dlouhodobou vizi a v souladu s návrhem strukturálních změn a systémových opatření budou stanoveny strategické cíle rozvoje sociálních služeb v LK do roku 2017. Měly by vyjádřit zásadní směry rozvoje sociálních služeb v podobě jednoduše formulovaných a všeobecně přijatelných programových „hesel". Část strategických cílů je formulována pro konkrétní cílové skupiny uživatelů, další jako průřezové pro celou sociální oblast. Strategické cíle byly formulovány tak, aby byly důsledně sledovány a zachovány vazby na Strategii a Program rozvoje Libereckého kraje, a to především na dílčí opatření, která se týkají sociálních služeb. Návrh strategických cílů vychází z projednaných analytických závěrů a snaží se zohlednit střednědobé priority schválené v komunitních plánech měst, obcí a regionů.
Formulace strategických cílů byla provedena s ohledem na nutnou hodnotitelnost (měřitelnost) jejich naplňování, tzn. stanovení cílových hodnot příslušných hlavních ukazatelů rozvoje a případně dalších doplňkových ukazatelů.

V této fázi zpracování je v pracovní verzi navrženo 10 konkrétních strategických cílů, *ke kterým je doplněn jejich popis (tzn. jednoznačný název cíle, zdůvodnění včetně vazeb na závěry SWOT analýzy, vazby na systémová opatření, vzájemné vazby strategických cílů, možné rozvojové aktivity k naplnění cíle).*

PŘEHLED STRATEGICKÝCH CÍLŮ SPRSS LK 2014-2017

Strategický cíl č.1
Rozvoj ambulantních a terénních služeb pro seniory (včetně seniorů se ZP)

Strategický cíl č.2
Humanizace a transformace pobytových služeb pro osoby se zdravotním postižením a seniory

Strategický cíl č.3
Podpora integrace OZP do běžného života (terénní a ambulantní služby)

Strategický cíl č.4
Zlepšení nabídky služeb sociální prevence

Strategický cíl č.5
Optimalizace a využitelnost sítě služeb sociálního poradenství a služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením, chudobou a nezaměstnaností

Strategický cíl č.6
Integrace národnostních menšin, prevence vzniku a řešení stávajících vyloučených lokalit

Strategický cíl č.7
Prevence vzniku škod a snižování rizik spojených s užíváním návykových látek a s patologickým hráčstvím prostřednictvím dostupné a komplexní sítě protidrogových služeb

Strategický cíl č.8
Zavedený systém optimalizace a řízení sítě sociálních služeb, včetně vyšší míry zapojení obcí a meziresortní spolupráce

Strategický cíl č.9
Udržitelný systém financování sociálních služeb, trvalá podpora procesů plánování a dostatečná informovanost veřejnosti

Strategický cíl č.10
Podpora poskytovatelů prostřednictvím vzdělávání personálu, metodického vedení, sledování a kontroly kvality služeb

POPIS STRATEGICKÝCH CÍLŮ

Strategický cíl č.1

Rozvoj ambulantních a terénních služeb pro seniory (včetně seniorů se ZP)

Komentář:
Jedná se o podporu a rozvoj služeb, které umožní seniorům žít co nejdéle v přirozeném prostředí rodiny nebo původní komunity, a to i osobám v seniorském věku, které mají nějaký zdravotní handicap.

Vazba na závěry SWOT	W7 Nedostatečně rozvinuté komunitní a alternativní formy sociální péče W11 Nedostatečná kapacita lůžek pro osoby vyžadující zvláštní režim W12 Nedostatečná kapacita v denních stacionářích W15 Chybějící analýzy a strategie pro vybrané cílové skupiny i druhy služeb O1 Další přizpůsobení sociálních služeb skutečným potřebám uživatelů O19 Zvyšování kvality sociálních služeb – získání značky kvality v sociálních službách T5 Zvyšující se počet seniorů (zhoršující se věková skladba obyvatelstva, zejména ve východní části kraje)
Vazba na systémová opatření	SO-03 Zlepšení rovnoměrnosti pokrytí území Libereckého kraje sítí dostupných a navazujících sociálních služeb SO-05 Pokračování procesu transformace, humanizace a deinstitucionalizace pobytových služeb sociální péče a návazné posilování kapacity terénních a ambulantních služeb. Zohledněn bude i vznik soukromých zařízení jako poskytovatelů sociálních služeb, které mohou být zařazeny do základní sítě sociálních služeb pouze za předpokladu splnění příslušných parametrů.
Vazba na další strategické cíle	SC2 Humanizace a transformace pobytových služeb pro osoby se zdravotním postižením a seniory SC3 Podpora integrace OZP do běžného života (terénní a ambulantní služby)

Strategický cíl č.2

Humanizace a transformace pobytových služeb pro osoby se zdravotním postižením a seniory

Komentář:
Cíl je zaměřen zejména na pobytové služby pro S a OZP. Hlavním smyslem humanizace je proměna systému péče a prostředí ve stávajících velkokapacitních službách tak, aby naplňovaly práva a potřeby uživatelů. Hlavním smyslem transformace je změna pobytových služeb pro osoby daných cílových skupin na bydlení a podporu v běžném prostředí. V rámci procesu transformace je třeba provést rovněž změnu charakteru lůžek ve prospěch klientů, kteří potřebují zvláštní režim.

Vazba na závěry SWOT	O1 Další přizpůsobení sociálních služeb skutečným potřebám uživatelů
Vazba na systémová opatření	SO-05 Pokračování procesu transformace, humanizace a deinstitucionalizace pobytových služeb sociální péče a návazné posilování kapacity terénních a ambulantních služeb. Zohledněn bude i vznik soukromých zařízení jako poskytovatelů sociálních služeb, které mohou být zařazeny do základní sítě sociálních služeb pouze za předpokladu splnění příslušných parametrů.
Vazba na další strategické cíle	SC1 Rozvoj ambulantních a terénních služeb pro seniory (včetně seniorů se ZP) SC3 Podpora integrace OZP do běžného života (terénní a ambulantní služby)

Strategický cíl č.3

Podpora integrace OZP do běžného života (terénní a ambulantní služby)

Komentář:
Smyslem cíle je podpora především takových ambulantních a terénních služeb, které usnadní osobám se ZP, a to včetně dětí a mládeže, zapojit se do života většinové populace. Jedná se však i o takové služby, které umožní členům rodiny pečujícím o osoby se ZP využít pomoc profesionálních sociálních služeb ve prospěch aktivnějšího pracovního i osobního života.

Vazba na závěry SWOT	O1 Další přizpůsobení sociálních služeb skutečným potřebám uživatelů
Vazba na systémová opatření	SO-01 Zvýšení sociální integrace v komunitách a snížení počtu osob ohrožených sociálním vyloučením SO-02 Zavedení systému sledování a vyhodnocování potřebnosti sociálních služeb SO-05 Pokračování procesu transformace, humanizace a deinstitucionalizace pobytových služeb sociální péče a návazné posilování kapacity terénních a ambulantních služeb. Zohledněn bude i vznik soukromých zařízení jako poskytovatelů sociálních služeb, které mohou být zařazeny do základní sítě sociálních služeb pouze za předpokladu splnění příslušných parametrů.
Vazba na další strategické cíle	SC1 Rozvoj ambulantních a terénních služeb pro seniory (včetně seniorů se ZP) SC4 Zlepšení nabídky služeb sociální prevence SC5 Optimalizace a využitelnost sítě služeb sociálního poradenství a služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením, chudobou a nezaměstnaností

Strategický cíl č.4

Zlepšení nabídky služeb sociální prevence

Komentář:
Pozornost se zaměří na služby, které budou pomáhat řešit složité sociální situace v rodinách, budou předcházet vzniku dlouhodobého bezdomovectví a sociálnímu vyloučení. Díky fungujícím službám sociální prevence bude minimalizován předpoklad využívání ústavní péče nebo nákladnějších druhů služeb, včetně služeb jiných resortů (represivních složek, zdravotnictví apod.). Pozornost bude věnována rovněž zajištění dostupnosti služeb sociální prevence, jejich návaznosti, kvality a efektivity.

Vazba na závěry SWOT	W3 Nerovnoměrná dostupnost některých druhů sociálních služeb na území kraje, zejména v odlehlých lokalitách W14 Nedostatečný systém péče o rizikovou mládež W15 Chybějící analýzy a strategie pro vybrané cílové skupiny i druhy služeb O1 Další přizpůsobení sociálních služeb skutečným potřebám uživatelů T4 Rostoucí počet osob ohrožených sociálním vyloučením
Vazba na systémová opatření	SO-01 Zvýšení sociální integrace v komunitách a snížení počtu osob ohrožených sociálním vyloučením SO-03 Zlepšení rovnoměrnosti pokrytí území Libereckého kraje sítí dostupných a navazujících sociálních služeb reagujících na vývoj poptávky v souvislosti s měnícími se potřebami uživatelů SO-06 Nastavení systému práce s příslušníky národnostních a etnických menšin s dlouhodobým cílem jejich integrace do společnosti, zaměření na preventivní a terénní činnosti, včetně předcházení vzniku nových vyloučených lokalit (romských i jiných) SO-07 Komplexní řešení problému zadluženosti občanů, podpora preventivních kroků i následných opatření
Vazba na další strategické cíle	SC5 Optimalizace a využitelnost sítě služeb sociálního poradenství a služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením, chudobou a nezaměstnaností SC6 Integrace národnostních menšin, prevence vzniku a řešení stávajících vyloučených lokalit

Strategický cíl č.5

Optimalizace a využitelnost sítě služeb sociálního poradenství a služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením, chudobou a nezaměstnaností

Komentář:
Cílem aktivit plánovaných k realizaci v rámci tohoto cíle je vytvořit efektivně fungující síť služeb sociálního poradenství (základního a odborného) jako prevenci vzniku složitějších životních situací. Důležité je zvolit takovou variantu řešení, která zajistí jednak dobrou územní dostupnost, ale také dobrou dostupnost z pohledu různých cílových skupin uživatelů těchto služeb.

Vazba na závěry SWOT	W3 Nerovnoměrná dostupnost některých druhů sociálních služeb na území kraje, zejména v odlehlých lokalitách O1 Další přizpůsobení sociálních služeb skutečným potřebám uživatelů T4 Rostoucí počet osob ohrožených sociálním vyloučením T9 Nárůst počtu osob s kumulovanými problémy
Vazba na systémová opatření	SO-01 Zvýšení sociální integrace v komunitách a snížení počtu osob ohrožených sociálním vyloučením SO-03 Zlepšení rovnoměrnosti pokrytí území Libereckého kraje sítí dostupných a navazujících sociálních služeb reagujících na vývoj poptávky v souvislosti s měnícími se potřebami uživatelů SO-06 Nastavení systému práce s příslušníky národnostních a etnických menšin s dlouhodobým cílem jejich integrace do společnosti, zaměření na preventivní a terénní činnosti, včetně předcházení vzniku nových vyloučených lokalit (romských i jiných) SO-07 Komplexní řešení problému zadluženosti občanů, podpora preventivních kroků i následných opatření
Vazba na další strategické cíle	SC6 Integrace národnostních menšin, prevence vzniku a řešení stávajících vyloučených lokalit SC7 Prevence vzniku škod a snižování rizik spojených s užíváním návykových látek a s patologickým hráčstvím prostřednictvím dostupné a komplexní sítě protidrogových služeb

Strategický cíl č.6

Integrace národnostních menšin, prevence vzniku a řešení stávajících vyloučených lokalit

Komentář:
Podpora bude zaměřena zejména na rozvoj terénní práce přímo v určených a nejvíce ohrožených lokalitách. Důležitá je provazba s činností funkčních nízkoprahových center a poradenských míst.

Vazba na závěry SWOT	W7 Nedostatečně rozvinuté komunitní a alternativní formy sociální péče

	O3 Udržení a podpora vzájemné návaznosti sociálních i dalších služeb O9 Dokončení a implementace koncepce řešení problematiky národnostních menšin a vyloučených lokalit O10 Podpora komunitní práce s příslušníky národnostních menšin a osobami ohroženými sociálním vyloučením s důrazem na prevenci O11 Působení Komise pro národnostní menšiny a sociální začleňování O18 Nové nastavení systému sociální práce na obcích v přenesené působnosti T4 Rostoucí počet osob ohrožených sociálním vyloučením
Vazba na systémová opatření	SO-01 Zvýšení sociální integrace v komunitách a snížení počtu osob ohrožených sociálním vyloučením SO-06 Nastavení systému práce s příslušníky národnostních a etnických menšin s dlouhodobým cílem jejich integrace do společnosti, zaměření na preventivní a terénní činnosti, včetně předcházení vzniku nových vyloučených lokalit (romských i jiných)
Vazba na další strategické cíle	SC4 Zlepšení nabídky služeb sociální prevence SC5 Optimalizace a využitelnost sítě služeb sociálního poradenství a služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením, chudobou a nezaměstnaností

Strategický cíl č.7

Prevence vzniku škod a snižování rizik spojených s užíváním návykových látek a s patologickým hráčstvím prostřednictvím dostupné a komplexní sítě protidrogových služeb

Komentář:
Důležitým úkolem je zajištění dostupné a provázané sítě služeb rovnoměrně v celém LK. Žádoucí je zvýšení dostupnosti terénních programů, ambulantní léčby pro osoby užívající návykové látky a patologické hráče. To se neobejde bez aktivního zapojení obcí do protidrogové politiky a bez meziresortní spolupráce.

Vazba na závěry SWOT	W3 Nerovnoměrná dostupnost některých druhů sociálních služeb na území kraje, zejména v odlehlých lokalitách W4 Nedostatečná meziresortní spolupráce ovlivňující poskytování služeb W7 Nedostatečně rozvinuté komunitní a alternativní formy sociální práce W10 Nevyrovnané podmínky provozování a financování sociálních služeb různých zřizovatelů a právních forem O10 Podpora komunitní práce s příslušníky národnostních menšin a osobami ohroženými sociálním vyloučením T4 Rostoucí počet osob ohrožených sociálním vyloučením
Vazba na systémová opatření	SO-01 Zvýšení sociální integrace v komunitách a snížení počtu osob ohrožených sociálním vyloučením

	SO-02 Zavedený systém sledování a vyhodnocování potřebnosti sociálních služeb SO-03 Zlepšení rovnoměrnosti pokrytí území Libereckého kraje sítí dostupných a navazujících sociálních služeb reagujících na vývoj poptávky v souvislosti s měnícími se potřebami uživatelů SO-07 Komplexní řešení problému neúměrné zadluženosti občanů, podpora preventivních kroků i následných opatření SO-08 Podpora aktivnějšího zapojení územních samosprávných celků v oblasti sociálních služeb, vzájemné koordinace aktivit, multidisciplinárního přístupu a meziresortní spolupráce SO-09 Realizace opatření spojených s přechodem kompetencí z MPSV na kraje k 1.1.2015 (předpoklad známý ke dni zpracování dokumentu) a dalších změn ve financování sociálních služeb SO-10 Stálá podpora procesů plánování a zvyšování kvality a efektivity služeb, doplnění chybějících analýz a dílčích strategií, zlepšování informovanosti o sociálních službách
Vazba na další strategické cíle	SC4 Zlepšení nabídky služeb sociální prevence SC5 Optimalizace a využitelnost sítě služeb sociálního poradenství a služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením, chudobou a nezaměstnaností SC6 Integrace národnostních menšin, prevence vzniku a řešení stávajících vyloučených lokalit SC8 Zavedený systém optimalizace a řízení sítě sociálních služeb, včetně vyšší míry zapojení obcí a meziresortní spolupráce SC9 Udržitelný systém financování sociálních služeb, trvalá podpora procesů plánování a dostatečná informovanost veřejnosti SC10 Podpora poskytovatelů prostřednictvím vzdělávání personálu, metodického vedení, sledování a kontroly kvality služeb

Strategický cíl č.8

Zavedený systém optimalizace a řízení sítě sociálních služeb, včetně vyšší míry zapojení obcí a meziresortní spolupráce

Komentář:
Tento cíl je spojen se zavedením sítě sociálních služeb, která bude odpovídat zjištěným požadavkům. Pozornost musí být zaměřena na vyšší míru zapojení obcí a vzájemnou spolupráci mezi subjekty nejen v rámci sociálních služeb, ale i z jiných resortů.

Vazba na závěry SWOT	W2 Snižování podílu státní dotace na financování sociálních služeb W4 Nedostatečná meziresortní spolupráce ovlivňující poskytování služeb W5 Nepropojenost systému zdravotnických a sociálních služeb W10 Nevyrovnané podmínky provozování a financování sociálních služeb různých zřizovatelů a právních forem W13 Chybějící systém spolufinancování sociálních služeb z obcí

	I. a II. typu O2 Cílená podpora vzájemné spolupráce všech aktérů sociálních služeb O3 Udržení a podpora vzájemné spolupráce všech aktérů sociálních služeb O4 Posilování meziresortní spolupráce zejména na krajské úrovni O5 Implementace parametrů základní sítě sociálních služeb v LK a klíče financování jako základ ekonomické stability služeb O17 Aplikace jednotných kritérií pro sledování rozvoje sociálních služeb v LK
Vazba na systémová opatření	SO-02 Zavedení systému sledování a vyhodnocování potřebnosti sociálních služeb SO-08 Podpora aktivnějšího zapojení územních samosprávných celků v oblasti sociálních služeb, vzájemná koordinace aktivit, multidisciplinárního přístupu a meziresortní spolupráce SO-13 Optimalizace sítě služeb, které zřizuje Liberecký kraj
Vazba na další strategické cíle	SC9 Udržitelný systém financování sociálních služeb, trvalá podpora procesů plánování a dostatečná informovanost veřejnosti

Strategický cíl č.9

Udržitelný systém financování sociálních služeb, trvalá podpora procesů plánování a dostatečná informovanost veřejnosti

Komentář:
Tento cíl je spojen se zavedením sítě sociálních služeb, která bude odpovídat zjištěným požadavkům. Dále je zde zahrnuto nastavení udržitelného systému financování sítě sociálních služeb dle jasných a jednoznačných pravidel. Nedílnou součástí je však dlouhodobě funkční systém plánování rozvoje sociálních služeb, a to jak na krajské, tak na místní úrovni a poskytování metodické a odborné pomoci ze strany kraje vůči obcím, ale i vůči poskytovatelům.

Vazba na závěry SWOT	W1 Trvalé podfinancování sociálních služeb (týká se všech zdrojů) W2 Snižování podílu státní dotace na financování sociálních služeb W6 Využívání příspěvku na péči pro jiné účely W8 Problematická ekonomická efektivita některých druhů služeb W10 Nevyrovnané podmínky provozování a financování sociálních služeb různých zřizovatelů a právních forem W13 Chybějící systém spolufinancování sociálních služeb z obcí I. a II. typu O5 Implementace parametrů základní sítě sociálních služeb v LK a klíče financování jako základ ekonomické stability služeb O6 Zavedení systému sledování efektivity využívání finančních prostředků z veřejných zdrojů O8 Dopracování a aktualizace rozvojových plánů služeb, včetně jejich kompatibility s komunitními plány měst a obcí

	O17 Aplikace jednotných kritérií pro sledování rozvoje sociálních služeb v LK T1 Růst provozních nákladů na poskytování sociálních služeb T2 Chybějící systém víceletého financování sociálních služeb T3 Nejistota spojená s očekáváním změn v systému financování a legislativními změnami T8 Riziko omezení procesu plánování (zejména komunitního v obcích) po ukončení individuálního projektu IP3
Vazba na systémová opatření	SO-09 Realizace opatření spojených s přechodem kompetencí k 1.1.2015 (předpoklad známý ke dni zpracování dokumentu) a dalších změn ve financování sociálních služeb SO-10 Stálá podpora procesů plánování a zvyšování kvality a efektivity služeb, doplnění chybějících analýz a dílčích strategií, zlepšování informovanosti o sociálních službách
Vazba na další strategické cíle	SC8 Zavedený systém optimalizace a řízení sítě sociálních služeb, včetně vyšší míry zapojení obcí a meziresortní spolupráce

Strategický cíl č.10

Podpora poskytovatelů prostřednictvím vzdělávání personálu, metodického vedení, sledování a kontroly kvality služeb

Komentář:
Snahou je docílit co nejvyšší kvality služeb především díky zvyšování kvalifikovanosti personálu, a to jak v sociální oblasti, tak i v oblasti plánování rozvoje a kvality poskytovaných služeb.

Vazba na závěry SWOT	O15 Udržování dobré úrovně poskytovatelů sociálních služeb O16 Vzájemná výměna zkušeností a benchmarking poskytovatelů sociálních služeb O19 Zvyšování kvality sociálních služeb získání značky kvality v sociálních službách T6 Nedostatečné ohodnocení práce v sociálních službách a z toho plynoucí zvýšená fluktuace a demotivace kvalifikovaného personálu
Vazba na systémová opatření	SO10 Stálá podpora procesů plánování a zvyšování kvality a efektivity služeb, doplnění chybějících analýz a dílčích strategií, zlepšování informovanosti o sociálních službách
Vazba na další strategické cíle	SC9 Udržitelný systém financování sociálních služeb, trvalá podpora procesů plánování a dostatečná informovanost veřejnosti

B.4 Rozvojové aktivity (pro období 2014 - 2017)

Obsahem této kapitoly Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v Libereckém kraji je soubor konkrétních realizačních kroků a opatření vedoucích k naplnění stanovených cílů uvedených v kapitole B.3 V předchozím období se vyvíjel přístup ke zpracování rozvojových aktivit. Byl ovlivněn zejména závěry vzešlými z projednávání v území. Vliv na podobu rozvojových aktivit zařazených v posledním plánu měl také proces monitoringu, na jehož základě proběhla jejich poslední aktualizace.

Při zpracování následujícího přehledu rozvojových aktivit byly zohledněny závěry monitoringu realizovaného v období ledna až dubna 2013. Na vyhodnocení plnění aktivit se spolu se zpracovatelem monitoringu podíleli zejména garanti aktivit, ale i další osoby zainteresované na problematice obsažené v dílčích aktivitách. Dalším východiskem pro návrh aktivit pro období 2014 – 2017 byly další podklady získané od pracovníků odboru sociálních věcí KÚ LK. Mezi nejdůležitější patřily zejména projednané a schválené komunitní plány měst, obcí a mikroregionů LK a akční plány. Nedílnou součástí při zpracování aktivit byly rovněž výstupy a závěry další aktivit individuálního projektu IP3. Jedná se např. o závěry dílčích analýz zaměřených na zmapování potřebnosti vybraných cílových skupin, závěry analýzy finančních zdrojů pro financování sociálních služeb atd.

PŘEHLED ROZVOJOVÝCH AKTIVIT SPRSS LK 2014-2017

Strategický cíl č. 1 Rozvoj ambulantních a terénních služeb pro seniory (včetně seniorů se ZP) - rozvojové aktivity k jeho naplnění:

A01-01	Podpora a rozvoj odlehčovacích služeb
A01-02	Podpora terénních pečovatelských a asistenčních služeb
A01-03	Další šetření / strategie navazující na Analýzu skutečné potřebnosti služeb pro cílovou skupinu seniorů
A01-04	Transformace terénních služeb
A01-05	Podpora denních stacionářů (zejména potvrzení potřebnosti)
A01-06	Návrh a vytvoření systému tísňové péče ve spolupráci obcí, kraje a poskytovatelů

Strategický cíl č. 2 Humanizace a transformace pobytových služeb pro osoby se zdravotním postižením a seniory - rozvojové aktivity k jeho naplnění:

A02-01	Transformace – Domov pro osoby se zdravotním postižením Mařenice, příspěvková organizace
A02-02	Transformace – Domov Sluneční dvůr Jestřebí, příspěvková organizace
A02-03	Transformace - Domov a Centrum denních služeb Jablonec nad Nisou, příspěvková organizace

A02-04 Transformace - Domov Raspenava, příspěvková organizace

A02-05 Transformace - Domov a Centrum aktivity, příspěvková organizace

A02-06 Transformace - APOSS Liberec, příspěvková organizace

A02-07 Transformace - Jedličkův ústav, příspěvková organizace

Strategický cíl č. 3 Podpora integrace OZP do běžného života (terénní a ambulantní služby) - rozvojové aktivity k jeho naplnění:

A03-01 Podpora přechodu uživatelů z pobytových služeb do alternativních forem bydlení – zpracování plánu a jeho realizace

A03-02 Podpora sociálního podnikání

A03-03 Podpora služeb pro chronicky duševně nemocné včetně zmapování skutečné poptávky

A03-04 Podpora spolupráce sociálních a zdravotních zařízení, v jejichž péči je osoba chronicky duševně nemocná

Strategický cíl č. 4 Zlepšení nabídky služeb sociální prevence - rozvojové aktivity k jeho naplnění:

A04-01 Podpora vzniku a rozvoje ambulantních, terénních a popř. i pobytových sociálních služeb zaměřených na sanaci rodiny jako prevence umístění dětí do ústavní péče

A04-02 Podpora vzniku a rozvoje ambulantních, terénních a případně i pobytových sociálních služeb zaměřených na zabránění vzniku sociálního vyloučení u osob opouštějících náhradní rodinnou péči, odcházející ze sociálně znevýhodněného prostředí, opouštějících ústavní a ochrannou výchovu z důvodu dosažení zletilosti (ve věku 18-26 let) a za účelem zajištění jejich integrace do komunity

A04-03 Rozvoj ambulantních a terénních služeb zaměřených na prevenci ztráty bydlení u osob ohrožených bezdomovectvím

A04-04 Rozvoj ambulantních a terénních služeb zaměřených na vyhledávání osob žijících v naprostém sociálním vyloučení a zajištění dostupnosti služeb (jejich napojení na záchrannou sociální síť)

A04-05 Optimalizace sítě nízkoprahových zařízení pro děti a mládež (NZDM) na základě skutečné potřebnosti prokázané v KP a za předpokladu dohodnuté spolupráce obce a kraje.

Strategický cíl č. 5 Optimalizace a využitelnost sítě služeb sociálního poradenství a služeb pro osoby ohrožené sociálním vyloučením, chudobou a nezaměstnaností - rozvojové aktivity k jeho naplnění:

A05-01 Podpora a zkvalitňování služeb odborného sociálního poradenství na základě vyhodnocených analýz a zlepšení dostupnosti ve vybraných oblastech LK

A05-02 Optimalizace sítě občanských poraden a jejich zaměření (mj. dluhové

poradenství, poradny pro oběti trestných činů, apod.)

Strategický cíl č. 6 Integrace národnostních menšin, prevence vzniku a řešení stávajících vyloučených lokalit - rozvojové aktivity k jeho naplnění:

A06-01 Podpora terénní práce v ohrožených a ve vyloučených lokalitách (romských i jiných)

A06-02 Podpora a doplnění sítě nízkoprahových zařízení pro děti a mládež v ohrožených a vyloučených lokalitách na základě prokázané potřebnosti (do poloviny roku 2015 podpora provozu stávajících)

A06-03 Využití spolupráce s Agentury pro sociální začleňování

Strategický cíl č. 7 Prevence vzniku škod a snižování rizik spojených s užíváním návykových látek a s patologickým hráčstvím prostřednictvím dostupné a komplexní sítě protidrogových služeb - rozvojové aktivity k jeho naplnění:

A07-01 Zvýšení dostupnosti terénních programů a ambulantní léčby pro uživatele návykových látek

A07-02 Zvýšení spolupráce subjektů zajišťujících služby následné péče

A07-03 Realizace doporučení vyplývajících z Analýzy stavu patologického hráčství v Libereckém kraji

A07-04 Aktivní zapojení obcí v rámci realizace financování protidrogové politiky

A07-05 Podpora návazného bydlení (domy na půl cesty i další formy)

Strategický cíl č. 8 Zavedený systém optimalizace a řízení sítě sociálních služeb, včetně vyšší míry zapojení obcí a meziresortní spolupráce - rozvojové aktivity k jeho naplnění:

A08-01 Vytvoření struktury řízení sítě sociálních služeb v LK

A08-02 Větší míra zapojení obcí do řízení sítě služeb sociální prevence na území LK včetně podílu na jejich financování

A08-03 Koordinace činnosti všech úřadů a institucí, které ovlivňují oblast poskytování sociálních služeb

A08-04 Základní síť sociálních služeb – ověření navržených parametrů a případné úpravy na základě praktické aplikace

Strategický cíl č. 9 Udržitelný systém financování sociálních služeb, trvalá podpora procesů plánování a dostatečná informovanost veřejnosti - rozvojové aktivity k jeho naplnění:

A09-01 Datové centrum sociálních služeb LK (zajištění provozu, rozšíření, servisní podpory a aktuálnosti dat)

A09-02 Koordinace a politická podpora procesů komunitního plánování měst a obcí,

včetně provázanosti se SPRSS LK

A09-03 Odborná a metodická podpora procesů komunitního plánování ve městech a obcích

A09-04 Informovanost o sociálních službách pro uživatele, širokou laickou i odbornou veřejnost (www, cílené kampaně a informační akce, katalog služeb ...)

A09-05 Zavedení a využívání systému (klíče) financování v návaznosti na stanovenou základní síť sociálních služeb v LK

Strategický cíl č. 10 Podpora poskytovatelů prostřednictvím vzdělávání personálu, metodického vedení, sledování a kontroly kvality služeb - rozvojové aktivity k jeho naplnění:

A10-01 Zpracování a aktualizace rozvojových plánů sociálních služeb

A10-02 Plánování procesu a využití výstupů kontrol poskytování sociálních služeb

A10-03 Vzdělávání pracovníků zaměstnaných v sociálních službách

A10-04 Zvýšení prestiže pracovníků v sociálních službách

B.5 Karty rozvojových aktivit

Tato kapitola přímo navazuje na kapitolu B.4. Zatímco v ní je uveden základní, strukturovaný přehled rozvojových aktivit, v kartách aktivit dochází k jejich podrobnějšímu rozpracování.

Zpracovatel se ve spolupráci s garanty rozvojových aktivit a dalšími spolupracujícími osobami snažil o doplnění následujících parametrů aktivit:

- konkrétní popis,
- časové vymezení,
- finanční plnění spojené s přípravou, realizací aktivity,
- zdroj financování,
- odpovědná osoba (garant),
- ….

Konkretizace rozvojových aktivit byla zpracována přiměřeně funkci, kterou má plnit střednědobý plán. Další, detailnější rozpracování se předpokládá v akčním plánu pro každý rok návrhového období 2014-2017. Tam budou zařazeny rozvojové aktivity na jeden konkrétní rok a budou definovány i dílčí činnosti a kroky vedoucí k jejich naplnění v daném časovém horizontu.

Karty všech rozvojových aktivit SPRSS LK 2014-2017 jsou součástí Přílohy č.1 tohoto dokumentu.

C. PROVÁDĚCÍ ČÁST

Hlavní úlohou a smyslem prováděcí části SPRSS LK je nastavit zásady a pravidla pro optimální fungování sítě sociálních služeb v Libereckém kraji. V této části plánu jsou (v návaznosti na odsouhlasené výstupy zakázky „Návrh parametrů základní sítě sociálních služeb v Libereckém kraji“) definovány principy síťování služeb a podmínky pro zařazení služeb do sítě (resp. do jednotlivých úrovní sítě dle jejího schváleného členění) v následujících 4 letech. V nich odráží dlouhodobý a koncepční přístup kraje k řešení sociální politiky a speciálně oblasti sociálních služeb, čímž by se mělo předejít nesystémovým rozhodnutím a zabránit realizaci nevhodných (nebo pouze krátkodobě účinných) opatření. Kapitoly prováděcí části a její výstupy tedy zahrnují jak průmět navrhovaných rozvojových aktivit (tzn. konkrétních dopadů aktivit směřujících k rozšíření a zkvalitnění sítě), tak i udržení potřebného rozsahu stávajících služeb (tj. „nerozvojových“).

Prováděcí část tak plní roli základu pro úspěšnou implementaci plánu. Vzhledem k měnícím se podmínkám ale byla velká snaha připravit ji tak, aby umožňovala rychlou a snadnou reakci správce sítě (tj. příslušných orgánů kraje) v průběhu 4 let návrhového období.

Popis sítě sociálních služeb by proto (v souladu s pracovní verzí připravované metodiky MPSV) měl obsahovat zejména:

- popis podporovaných činností (pro jednotlivé druhy služeb), vycházející zejména ze zjištěné potřebnosti,
- způsob stanovení potřebné kapacity služeb (nebo jejich shluků) pro návrhové období 2014-2017,
- požadavky na územní rozsah a dostupnost služeb,
- pravidla (limity) nákladovosti služeb (ve vazbě na Finanční část),
- specifická kritéria kvality a další požadavky (stanovené krajem jako správcem sítě).

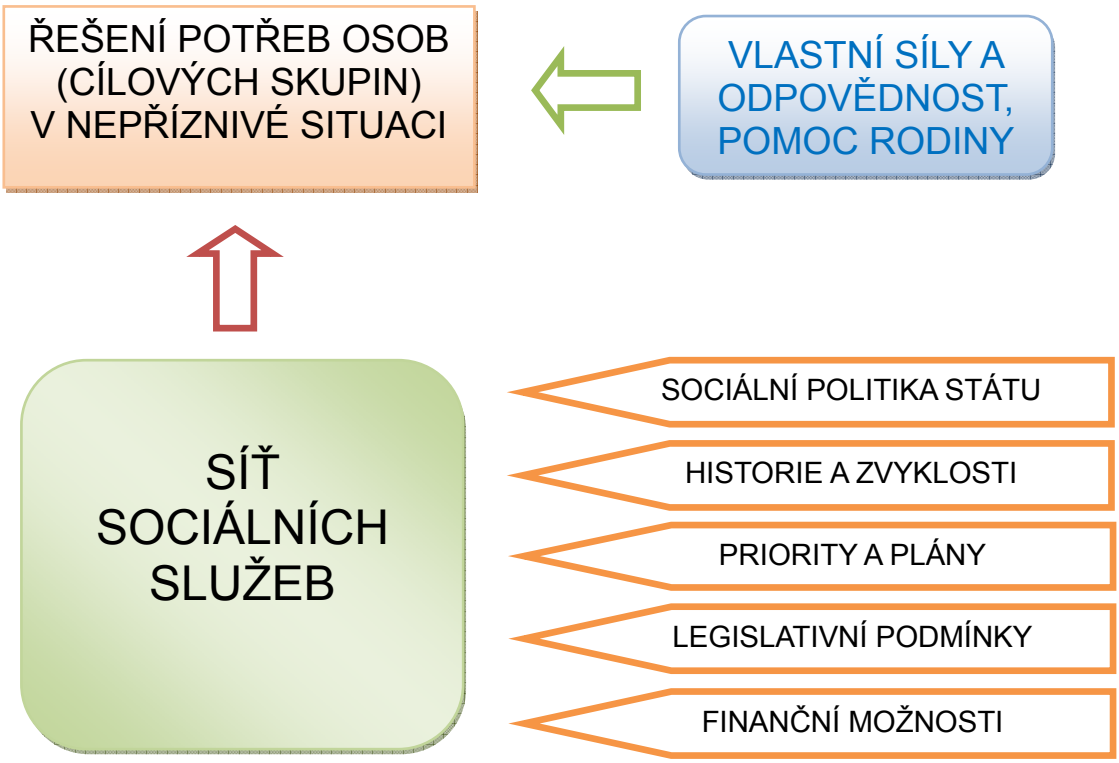
Zpracování a projednání Prováděcí části proběhlo ve dvou dílčích etapách. V první byly připraveny a projednány principy sítě pro období 2014-2017 a základní kritéria pro zařazování služeb do sítě (především ve vazbě na podporu z veřejných finančních zdrojů). Ve druhé dílčí etapě prací pak bylo doplněno rozpracování v podobě podrobných parametrů sítě a požadavků na poskytovatele služeb v jednotlivých druzích.

C.1 Principy sítě sociálních služeb v Libereckém kraji

Návrh principů síťování a modelu sítě sociálních služeb v Libereckém kraji byl předmětem samostatné zakázky realizované v mírném předstihu před zahájením prací na zpracování nového SPRSS LK 2014 – 2017. Pro práci principech a modelu sítě byly prověřeny možné metodické přístupy, ale zejména byly respektovány požadavky vyplývající z platné legislativy. Do úvahy byla vzata také zjištěná potřebnost služeb, definované priority kraje a reálné možnosti financování. Primárním cílem činností je nastavení takové sítě, která bude odpovídat potřebám a reálné situaci ve společnosti.

Návrh zásadních principů odráží vnímání sítě sociálních služeb jako jednoho z nástrojů, který pomáhá řešit nepříznivé sociální situace lidí, kteří si nemohou nebo neumí pomoci sami. Síť proto musí odpovídat potřebám a reálné situaci ve společnosti (a to jak pokud jde o její rozsah a zaměření, právní postavení služeb nebo možnosti jejich financování, tak pokud jde o míru angažovanosti státu, krajů a obcí při řešení nepříznivých sociálních situací).

Následující schéma přibližuje přístup k návrhu zásadních principů tvorby sítě:

Shrnutí zásadních principů pro tvorbu a naplňování sítě

1. Síť sociálních služeb Libereckého kraje zahrnuje všechny sociální služby registrované na území kraje v souladu s platným zákonem o sociálních službách.

2. Síť sociálních služeb slouží jako nástroj sociální politiky pro řešení nepříznivých situací občanů kraje a pro předcházení vzniku takových situací.

3. Součástí sítě jsou služby sociální prevence, sociální péče a odborného sociálního poradenství.

4. Součástí sítě mohou být služby zřizované jakýmkoliv zřizovatelem.

5. Síť sociálních služeb LK je členěna do 4 úrovní. Úrovně jsou vyjádřením potřebnosti a veřejné prospěšnosti služeb. Navzájem se liší (služby do nich zařazené) zejména mírou podpory z veřejných finančních zdrojů. Bližší popis jednotlivých úrovní je součástí návrhu modelu sítě. Síť se člení na:
   a. státní síť (bude-li definována),
   b. základní síť,
   c. rozšířená síť,
   d. ostatní služby.

6. Pro zařazení služeb do jednotlivých úrovní sítě jsou stanoveny konkrétní podmínky a parametry, které musí služba (její poskytovatel) zajistit a dodržet.

7. Správcem sítě je Liberecký kraj.

8. Při tvorbě sítě, jejím naplňování i plánování dalších změn a úprav kraj spolupracuje s městy a obcemi Libereckého kraje. Zejména při tom využívá funkční struktury střednědobého a komunitního plánování.

9. Návrh sítě a požadavky na její úpravy a další rozvoj jsou součástí Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v Libereckém kraji.

10. Správce sítě definuje kapacitní, územní a kvalitativní požadavky pro zařazení do sítě sociálních služeb v Libereckém kraji.

11. Při stanovení konkrétních kritérií pro zařazení služeb do sítě (do jednotlivých úrovní) bude správce vycházet ze **základních parametrů** doporučených MPSV (výstup projektu „Podpora procesů v sociálních službách“)

    a. Parametr potřebnosti
    (Síť musí odpovídat skutečné potřebnosti služeb. Její zjišťování je nedílnou součástí procesů plánování, zejména komunitního. Potřebnost musí vycházet z informací a zkušeností poskytovatelů, pracovníků obcí, zřizovatelů i uživatelů, z odborných analýz a dokumentů a z mnoha dalších informačních zdrojů.)

    b. Parametr kvality
    (Kromě požadavků na uplatňování standardů kvality služeb musí být pro síť

stanoveny další upřesňující kvalitativní podmínky, včetně důsledného vyhodnocování výsledků inspekcí a další kontrolní činnosti v úzké součinnosti kraje a Úřadu práce (dále jen ÚP), posuzování souladu s krajskou strategií, zjišťování zpětné vazby od uživatelů, apod.)

c. Parametr dostupnosti
(Síť jako celek musí zajistit naplnění odpovědnosti kraje za dostupnost služeb. Ta je chápána v širších souvislostech – tedy nejen dostupnost územní, dopravní a kapacitní, ale také v podobě odstranění všech zásadních bariér - nejen fyzických - které brání uživatelům ve využívání služeb.)

d. Parametr nákladovosti
(Síť musí být definována s ohledem na ekonomické možnosti, a proto je nutné při jejím vytváření určit hranice efektivity. Dolní hranice musí odpovídat stavu, při kterém je možné ještě provozovat službu (činnost) ve stanovené kvalitě. Horní mez by měla zohlednit hospodárnost využívání prostředků z veřejných zdrojů, s využitím benchmarkingu, kalkulačních vzorců, apod.).

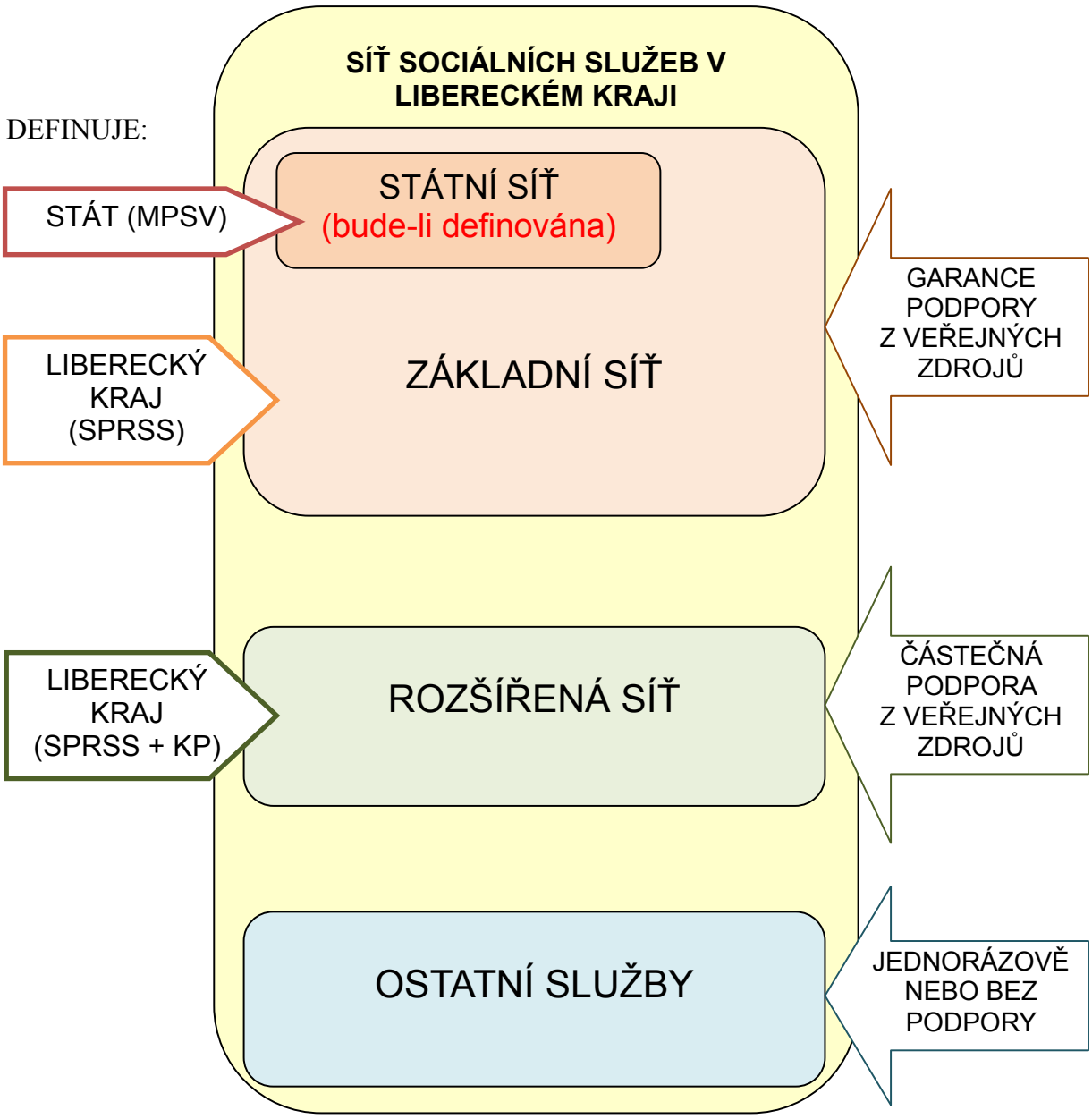
12. Při vytváření a následných úpravách sítě musí být respektovány také vnější podmínky, které ovlivňují poskytování sociálních služeb v Libereckém kraji (sociální politika státu a její změny, navazující a související služby pro občany, služby v okolním území, atd.).

Současná síť sociálních služeb v LK nemá jasně stanovenou strukturu, dlouhodobě fungují dva základní limity pro její vymezení – jednak povinná registrace sociálních služeb, jednak finanční podpora z veřejných zdrojů (zejména v rámci dotačního řízení MPSV). Současná síť zahrnuje služby sociální péče, sociální prevence i sociálního poradenství.

Navrhovaný model sítě sociálních služeb v LK odpovídá víceúrovňovému systému, který zohledňuje potřeby občanů kraje i možnosti veřejného sektoru podporovat řešení obtížných sociálních situací pomocí registrovaných sociálních služeb.

Návrh modelu sítě sociálních služeb v LK je postaven na výše uvedených principech a zahrnuje vytvoření víceúrovňového systému, který zohledňuje potřeby občanů kraje i možnosti veřejného sektoru podporovat řešení obtížných sociálních situací pomocí registrovaných sociálních služeb.

Navrhovaný model sítě sociálních služeb v LK zobrazuje ve zjednodušené podobě následující schéma.

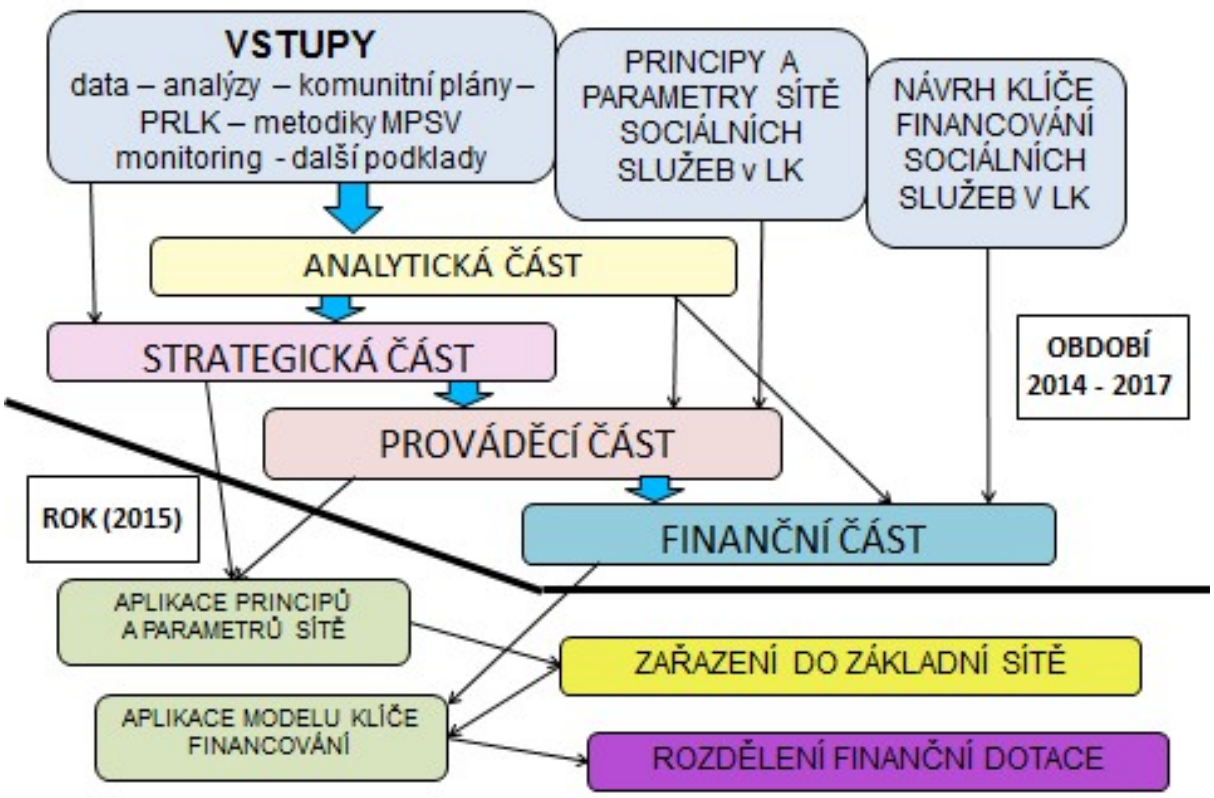

Model sítě sociálních služeb v Libereckém kraji je navržen v členění:

- **státní** síť = možnost pro definování státem garantované sítě (v současnosti není) pro zajištění služeb, které pokryjí státem definovanou minimální sociální úroveň pro jednotlivé nejvíce ohrožené cílové skupiny => plné financování z veřejných zdrojů (státní rozpočet),
- **základní** síť = garantována krajem včetně finančního zajištění z veřejných prostředků, budou stanoveny kvalitativní parametry, potřebné kapacity služeb (reálně financovatelné z veřejných zdrojů => dotace + úhrady od uživatelů prostřednictvím příspěvku na péči),
- **rozšířená** síť = předpoklad vícezdrojového financování => částečné pokrytí dotací z veřejných zdrojů + příspěvek zřizovatele, obce, větší spoluúčast uživatele, apod.),
- **ostatní** služby = bez dotace z veřejných zdrojů, ale z pohledu síťování a uspokojování potřeb uživatelů neopominutelné služby.

	STÁTNÍ	**ZÁKLADNÍ**	**ROZŠÍŘENÁ**	**OSTATNÍ**
DRUHY SLUŽEB	vybrané	všechny	všechny	všechny
ZŘIZOVATELÉ	vybraní	všichni	všichni	všichni
ADMINISTRATIVNÍ PODMÍNKY	stanoveno státem (MPSV)	stanoveno státem (MPSV) + LK	stanoveno státem (MPSV) + LK	stanoveno státem (MPSV)
VĚCNÉ PODMÍNKY	stanoveno MPSV	stanoveno LK	stanoveno LK + zřizovatelem	stanoveno zřizovatelem
ZÁSADY FINANCOVÁNÍ				
stát	ano (plné uspokojení oprávněného požadavku)	ano (plné uspokojení oprávněného požadavku)	standardně ne, možnost částečného uspokojení požadavku	-
kraj	-	ano (příspěvek zřizovatele, možnost příspěvku z dotačních fondů LK)	možnost příspěvku z dotačních fondů LK	možnost příspěvku z dotačních fondů LK
obce	-	podle druhu služby, určen min. podíl	ano (podmínka spolufinancování, určen min. podíl)	ano (možnost příspěvku)
další zřizovatelé	-	podle druhu služby, určen min. podíl	ano	ano
uživatelé	-	podle druhu služby	podle druhu služby	podle druhu služby

Následující schéma znázorňuje vzájemné vztahy mezi jednotlivými výstupy koncepčních a plánovacích dokumentů pro oblast sociálních služeb v LK (resp. jejich částmi):

Zařazení konkrétních služeb/poskytovatelů do základní sítě sociálních služeb v LK (tj. upřesnění vymezení základní sítě) a rozdělení finanční dotace (tj. aplikace Klíče financování) by měly být každoročně nedílnými částmi Akčního plánu (realizačního plánu SPRSS LK pro příští rok). **Akční plán** by měl být připraven a projednán vždy tak, aby mohl být podkladem pro stanovení výše dotace (ze státního rozpočtu) i podkladem pro přípravu rozpočtu kraje i obcí.

C.2 Základní síť sociálních služeb v Libereckém kraji

C.2.1 Vymezení základní sítě

Stanovení obsahu a rozsahu základní sítě sociálních služeb v Libereckém kraji (tj. její věcné vymezení) vychází z výše uvedených principů a bude provedeno vždy na základě vyhodnocení potřebnosti, schválených priorit, dosavadních zkušeností a dalších vstupů.

Základní síť služeb je **rámcově vymezena** vždy na období 4 let v Prováděcí části SPRSS LK **a následně upřesněna** pro každý rok v Akčním plánu (prováděcím dokumentu SPRSS LK). Obecně lze říci, že **vymezení základní sítě** zahrnuje **přehled podporovaných služeb a požadovaných kapacit pro příslušné období** (rok).

Rámcové vymezení základní sítě v Prováděcí části SPRSS LK a jeho upřesnění v Akčním plánu by mělo obsahovat **potřebné (požadované) kapacity jednotlivých druhů sociálních služeb** pro celý kraj a případně také pro dílčí území (spádová území ORP, případně s upřesněním pro vybraná města či obce, nebo území vyžadující odlišný přístup od zbytku kraje). Kapacitou se rozumí potřebný počet jednotek, relevantních pro konkrétní druh služby (například počet lůžek, uživatelů nebo intervencí), nebo případně zjednodušené vyjádření – například počet služeb apod.

Kapacitní vymezení je možné stanovit **pro jednotlivé druhy (§) služeb**, pokud k tomu jsou k dispozici potřebné podklady, informace a relevantní data. Pokud tomu tak není, je možné zjednodušené řešení v podobě stanovení počtu služeb či zachování kapacit z předchozího období.

Pokud to je účelné, mohou být potřebné kapacity stanoveny pro tzv. „shluky“ služeb (tzn. podobné nebo alternativní druhy služeb pro některé cílové skupiny uživatelů). Při stanovení potřebných kapacit jsou brány v úvahu také formy poskytování služby – u těch druhů služeb, kde to je relevantní, budou stanoveny kapacity pro jejich ambulantní, terénní, případně pobytovou formu poskytování.

Rámcové vymezení základní sítě i její upřesnění v podobě Akčního plánu pro každý kalendářní rok bude vždy projednáno, a to zejména ve skupinách Krajské koordinační struktury pro plánování sociálních služeb (nebo ve skupinách nově vytvořené struktury řízení a plánování sítě služeb v LK) a schváleno příslušným orgánem kraje.

Postup vymezení základní sítě pro rok 2014
Vzhledem k chybějícím nebo nedostatečným podkladům bude vymezení základní sítě pro rok 2014 stanoveno **pouze orientačně**. Proces a způsob vymezení základní sítě bude otestován v období říjen – prosinec 2013 a to v přímé koordinaci s přípravou stanoviska kraje k žádostem o dotace a rovněž s pilotním ověřováním Klíče financování sociálních služeb v LK. Prováděcí část SPRSS LK 2014-2017 (tabulka vymezení základní sítě – požadované kapacity podle druhů sociálních služeb) bude v průběhu tohoto procesu doplněna o chybějící údaje.

Postup vymezení základní sítě v dalších letech (od roku 2015)
Postup bude upraven na základě vyhodnocených zkušeností z ověření (základní síť pro rok 2014) a zejména s ohledem na upřesnění podmínek, za jakých a kdy kraj převezme od státu kompetence k přerozdělování finančních prostředků pro sociální služby). Poté bude možné zohlednit také další okolnosti pro přesnější a argumentačně lépe podložené určení podporovaných služeb. Také bude reálné naplno využít všechny navržené podrobné parametry pro zařazování služeb do základní sítě (viz kap. C.2.2), včetně upřesnění územního rozsahu, časového vymezení, specifických kritérií kvality a stanovení potřebných limitů.

Tabulka v Příloze č.2 (kapacity druhů služeb) obsahuje přehled o současných kapacitách všech druhů sociálních služeb, poskytovaných v Libereckém kraji a uvádí rovněž základní předpokládaný trend rozvoje (v přímě návaznosti na výstupy Analytické a Strategické části SPRSS LK 2014-2017). Zároveň je připravena jako podklad pro upřesnění rozsahu základní v rámci Akčních plánů pro roky 2014-2017 (s výše uvedeným omezením při přípravě AP pro rok 2014). Požadované kapacity jednotlivých druhů služeb bude účelné (po doplnění potřebných vstupů) plánovat i s víceletým výhledem a každoročně je upřesnit podle aktuálního vývoje a nově získaných poznatků (zejména potřebnosti).

C.2.2 Parametry pro zařazení do základní sítě sociálních služeb v Libereckém kraji

Služba může být zařazena do základní sítě, pokud splňuje dále uvedené podrobné parametry potřebnosti, dostupnosti, kvality a nákladovosti.

Podrobné parametry jsou koncipovány jako soubor podmínek, potřebných pro zařazení konkrétní služby do základní sítě sociálních služeb v LK. Podmínky jsou v zásadě dvojího typu – jednak *administrativní* (registrace, právní a ekonomická stabilita, plnění závazků, inspekce, atd.), jednak *věcné* (kapacity, územní spádovost, návaznost služeb, specifické požadavky na kvalitu, apod.).

Podrobné parametry pro zařazení služeb do základní sítě, včetně stanovení konkrétních hodnot pro ověření jejich splnění, budou projednány a potvrzeny jako součást Prováděcí části SPRSS LK a jeho Akčního plánu vždy pro příslušný rok. Parametry i způsob jejich aplikace budou vždy předmětem zveřejnění (na www a dalšími vhodnými formami).

PŘEHLED NAVRŽENÝCH PARAMETRŮ:

Parametry potřebnosti

Celkové splnění parametrů potřebnosti:
služba splňuje alespoň jeden ze 4 podrobných parametrů potřebnosti (P1 až P4). (Pokud služba splňuje více podrobných parametrů potřebnosti než jeden, může to být zohledněno při stanovení výše finanční podpory – viz použití bonusů dle navrženého Klíče financování sociálních služeb v Libereckém kraji.
Platí pro všechny druhy (§) sociálních služeb.

P1
Historie poskytovatele (zkušenosti s poskytovatelem služby)
Splnění parametru: služba působila v Libereckém kraji v uplynulých 3 letech a nebyla zaznamenána zásadní negativní zkušenost. Služba ve sledovaném období plnila všechny podmínky registrace i další požadavky kraje (předávání podkladů, vyúčtování dotací, aktualizace informací v Datovém centru sociálních služeb LK, atd.).
Platí pro všechny druhy služeb.

P2
Rozvojová aktivita SPRSS LK
Splnění parametru: služba je zařazena do konkrétní rozvojové aktivity aktuálně platného SPRSS LK
Platí pro všechny druhy služeb.

P3
Rozvojové opatření KP
Splnění parametru: služba je součástí rozvojového opatření schváleného komunitního plánu (měst nebo obcí na území Libereckého kraje)
Platí pro všechny druhy služeb.

P4
Ojedinělost služby
Splnění parametru: služba splňuje podmínku ojedinělosti v rámci Libereckého kraje (nelze ji nahradit jiným poskytovatelem nebo jiným způsobem)
Platí pro všechny druhy služeb.

Parametry kvality

Celkové splnění parametrů kvality:
služba splňuje všechny 3 podrobné parametry kvality (K1 až K3).

K1
Registrace služby
Splnění parametru: služba je řádně registrována a plní všechny podmínky registrace, odbor sociálních věcí neeviduje žádný správní delikt u registrujícího orgánu. Právní stabilita poskytovatele.
Platí pro všechny druhy služeb.

K2
Odbornost poskytovatele služby
Splnění parametru: služba splňuje předepsané požadavky.
Požadavky na odbornost budou konkrétně stanoveny pro vybrané druhy služeb a budou zahrnovat zejména požadavky na odbornou úroveň, vzdělání a praxi personálu, vyplývající z platné legislativy nebo z metodických doporučení MPSV.
Platí pro vybrané druhy služeb, pro které bude možné požadavky na odbornost definovat.

K3
Výsledky inspekcí kvality poskytování služeb
Splnění parametru: služba nemá za období posledních 3 roků negativní výsledek inspekce. Tento parametr může být uplatněn pouze za podmínky dobré spolupráce kraje s Úřadem práce, v jehož kompetenci je provádění inspekcí kvality poskytování sociálních služeb.
Platí pro všechny druhy služeb.

Parametry dostupnosti

Celkové splnění parametrů dostupnosti:
služba splňuje všechny 3 podrobné parametry dostupnosti (D1 až D3).

D1
Územní dostupnost služby
Splnění parametru: služba nabízí dostupnost v příslušném území.
Bude stanoveno konkrétně pro jednotlivé druhy služeb.

D2
Kapacita služby
Splnění parametru: služba nabízí potřebnou kapacitu pro příslušné území.
Potřebné kapacity budou stanoveny v rámci vymezení základní sítě konkrétně pro jednotlivé druhy služeb.

D3
Bezbariérovost služby
Splnění parametru: služba splňuje stanovené požadavky na bezbariérovost (bariéry jsou myšleny stavební, dopravní, jazykové, termínové, umístění služby, kvalita prostředí, apod.).
Bude stanoveno konkrétně pro jednotlivé (vybrané) druhy služeb.

Parametry nákladovosti

Parametry nákladovosti bude možné zařadit jako součást procesu zařazení služeb do základní sítě pouze za předpokladu, že bude reálné jejich konkrétní naplnění a že nebudou v rozporu s následnou aplikací Klíče financování sociálních služeb (resp. že nedojde k duplicitě). Klíč obsahuje ve svém výpočtovém modelu možnost zavedení podobných parametrů a je na rozhodnutí kraje, v jaké fázi budou využity (zda při zařazování služeb do základní sítě nebo při stanovení výše dotace pro konkrétní rok).

S přihlédnutím k současné praxi a možnostem stanovení hodnot parametrů nákladovosti doporučuje zpracovatel v nejbližším období spíše druhou možnost, tj. nákladovost zahrnout jako součást výpočtu dotace v rámci aplikace Klíče financování sociálních služeb v LK – tj. až při zařazování do základní sítě pro rok 2015.

Celkové splnění parametrů nákladovosti:
služba splňuje požadované hodnoty všech podrobných parametrů nákladovosti (N1, N2), pokud jsou pro příslušný druh služby stanoveny.

N1
Přiměřenost nákladů na poskytování služby
Splnění parametru: služba vykazuje / plánuje náklady na poskytování služby, odpovídající stanovenému rozmezí. Dle druhu služby se může jednat například o náklady na jednu intervenci v rozmezí od … do … Kč, a to ve vazbě na stanovené směrné číslo a nákladové minimum (viz principy Klíče financování sociálních služeb v Libereckém kraji).

Bude stanoveno konkrétně pro jednotlivé druhy služeb. Pro některé druhy služeb může být stanoveno více dílčích parametrů (například výše nákladů na jednoho uživatele, výše nákladů na lůžko, apod.).

N2
Využívání dalších zdrojů financování
Splnění parametru: služba má zajištěno / plánováno spolufinancování svého provozu z dalších zdrojů (případně z konkrétně definovaného zdroje) a to minimálně v požadované výši (například spolufinancování ze zdrojů obce minimálně ve výši 30% celkových nákladů).
Parametr bude stanoven konkrétně pro vybrané druhy služeb. Pro některé druhy služeb může být stanoveno více dílčích parametrů N2 (požadavek na více spolufinancujících zdrojů).

Celkový přehled podrobných parametrů a jejich relevantnosti pro jednotlivé druhy (§) sociálních služeb je obsahem tabulky – viz **Příloha č.3** (parametry pro zařazení do základní sítě).

D. FINANČNÍ ČÁST

Finanční část SPRSS LK byla zpracována a projednána až v poslední fázi prací. K její přípravě bylo zapotřebí mít k dispozici projednané výstupy dvou důležitých analytických prací, které byly zpracovávány paralelně s přípravou SPRSS LK. První z nich - „Klíč financování sociálních služeb v LK“ – byl dokončen , jeho výstupy byly projednány a staly se stěžejním podkladem pro zpracování Finanční části SPRSS LK. Konečné a projednané výstupy druhého zásadního analytického dokumentu - „Podrobná analýza využití finančních zdrojů pro sociální služby v LK“ nebyly v době zpracování SPRSS LK k dispozici. Jejich využití bude velmi potřebné při rozpracování Finanční části v rámci Akčních plánů pro jednotlivé roky 2015-2017.

Využití Finanční části SPRSS LK je zaměřeno zejména na přerozdělování nejvýznamnější zdrojové položky při financování sociálních služeb, tedy dotace ze státního rozpočtu (tzn. finanční dotace, dnes rozdělované MPSV na základě stanoviska krajem, s přípravou na budoucí stav, kdy by rozdělení prostředků mělo být v kompetenci kraje). Zásadním obsahem Finanční části je proto vedle principů přístupu kraje (zahrnující i další finanční zdroje) zejména odůvodněný návrh způsobu (klíče) rozdělení podpory z veřejných zdrojů. Rozpracování pro konkrétní rok bude součástí Akčního plánu, který by měl být připraven a schválen vždy jako zásadní podklad pro dotační řízení (bez ohledu na to, zda o dotacích bude rozhodovat MPSV nebo kraj).

Finanční část plánu bude spolu s výstupy Prováděcí části a Akčním plánem pro příslušný rok sloužit jako velmi důležitý a neopominutelný podklad při rozhodování o poskytnutí a výši dotace. Podobně jako Prováděcí část je zpracována tak, aby umožňovala reagovat na změny podmínek, ke kterým nepochybně bude docházet v průběhu celého návrhového období SPRSS LK.

D.1 Principy Klíče financování sociálních služeb v Libereckém kraji

(převzato z dokumentu, zpracovaného společností PBA Group, s.r.o. v rámci projektu IP3)

PRINCIPY ROZDĚLOVÁNÍ FINANČNÍCH PROSTŘEDKŮ

- Finanční prostředky budou přidělovány pouze těm službám, kteří jsou součástí základní krajské sítě sociálních služeb kraje. Zařazení do základní sítě by mělo představovat automatickou vstupenku pro získání dotace.
- Příjemci dotací (poskytovatelé sociálních služeb) budou z důvodu zvýšení transparentnosti veřejných výdajů dopředu vědět, jak kraj bude postupovat při udělování dotací. Proto budou vždy dopředu formulována věcná kritéria pro rozdělování finančních prostředků, včetně jasného vymezení způsobilých nákladů. Platí, že Liberecký kraj může dále upřesňovat podmínky, které stanoví stát (MPSV). Jedinou podmínkou zde je, aby požadavky kraje nebyly v rozporu s podmínkami, které stanoví stát.
- Předpokládá se, že nadále bude fungovat postup přidělování finančních prostředků příjemcům dotací v tomto sledu: žádost/maximální dotace/optimální návrh dotace/reálná dotace. Z důvodu potřeby umožnit výhledově zajištění víceletého financování bude souběžně využíván efektivnější systém, který v čase podmínečně garantuje (formou příslibu) poskytovateli služby krytí určité (omezené/bezpečné) množiny přípustných nákladů (se stanovením vhodných limitů pro vybrané typy položek). V praxi bude tento systém pracovat s nižšími dotacemi, než jsou dnes ty reálné, a to tak, aby mohl tyto nižší dotace navyšovat dle možností státního rozpočtu (resp. vývoje směrného čísla kraje v čase). Je na rozhodnutí kraje, kdy tento systém použije pro víceleté financování (nebo zda jej využije jen jako způsob výpočtu dotace pro poskytovatele služeb).
- Finanční prostředky budou rozdělovány pyramidovým způsobem: Směrné číslo kraje/směrné číslo služby/dotace individuálnímu poskytovateli sociálních služeb. To znamená: K dispozici pro přidělování dotací bude mít kraj nadále své směrné číslo. Toto směrné číslo bude kraj rozdělovat mezi jednotlivé druhy sociálních služeb. Východiskem pro toto vnitřní rozdělení bude vždy podíl výdajů na určitý druh sociální služby vůči celkovému směrnému číslu kraje v předchozích letech. Tento podíl bude představovat směrné číslo sociální služby. Výše směrného čísla každé individuální sociální služby bude ze strany kraje nicméně každý rok procentuálně korigována, a to na základě věcných priorit politiky kraje a v souladu se střednědobým plánem kraje (při respektování politiky státu/MPSV).

POPIS MODELU

Základním rysem klíče pro rozdělování finančních prostředků státu prostřednictvím Libereckého kraje je vytvoření individuálního modelu (výpočtu) dotace pro každého poskytovatele služeb. Tento model je čistě výpočtový a neměl by mít žádné jiné využití. Vychází z uznatelných nákladů každého poskytovatele sociálních služeb, aniž by v tomto ohledu jako výchozí krok rozporoval akt stanovení maximální/optimální výše dotace.

Klíč sám stanovuje (umí stanovit) reálnou výši dotace, přičemž dle potřeby (jak už bylo naznačeno výše) umožňuje i víceleté financování: dává možnost poskytnout žadateli o dotaci podmínečnou jistotu příjmu z veřejných zdrojů a současně umožňuje, aby poskytovatel dotací vyžadoval od příjemce dotace větší efektivitu v jeho činnosti.

Podle návrhu klíče poskytovatel sociálních služeb obdrží dotaci, která se bude skládat ze tří následujících složek:

1. Nákladové minimum.
2. Bonus potřebnosti.
3. Bonus užitečnosti.

Součet těchto tří složek bude tvořit individuální dotaci pro poskytovatele sociálních služeb.

POPIS JEDNOTLIVÝCH SLOŽEK DOTACE

NÁKLADOVÉ MINIMUM

Lze ho označit za základní PŘÍSPĚVEK NA NÁKLADY poskytovatele sociálních služeb. Poskytuje se na jasně definovanou množinu nákladů, a to v omezeném rozsahu, který je stanoven jako „bezpečné % nákladů“. Tento rozsah dává poskytovateli sociálních služeb určitou stabilitu jeho fungování a zároveň takto stanovené bezpečné % nákladů nesmí ohrožovat disponibilitu finančních prostředků na straně kraje (státu). Zpravidla se bude pohybovat na úrovni 50-80% uznatelných nákladů průměrného poskytovatele služeb.

Jasně definovanou množinou nákladů se rozumí například:

1. Osobní náklady zaměstnanců
2. Přímé náklady sociální služby (materiál, vybavení včetně lůžek, apod.)
3. Nepřímé náklady sociální služby (energie, účetnictví, apod.).

Pokud pro různé druhy sociálních služeb existuje odlišná výše osobních nebo jiných nákladů, je možné dle potřeby tuto odlišnost pro určité skupiny poskytovatelů sociálních služeb zohlednit prostřednictvím vhodných koeficientů (s hodnotou 0,5-1,5) nebo stanovit tuto výši pro každý druh sociálních služeb individuálně.

Platí, že nikoliv každý poskytovatel sociálních služeb musí mít nárok na dotační minimum.

BONUS POTŘEBNOSTI

Kryje omezené % specifických nákladů poskytovatele služby, které jsou věcně odůvodněné, ale nelze je změřit ve vztahu k jiným poskytovatelům služeb. Mezi taková věcná zdůvodnění pro poskytnutí zvláštních prostředků pro určitého/konkrétního poskytovatele sociálních služeb patří například ojedinělost (zvláštní význam) této

služby poskytovatele pro určitou cílovou skupinu, vyšší náklady služby určitého poskytovatele v lokalitě X, specificky požadované rozšíření určité služby od určitého poskytovatele služby apod.
Pro poskytování této složky dotace se předpokládá vyčlenění určitého množství finančních prostředků kraje (rozumí se směrného čísla kraje pro určitou službu). V praxi by se mělo jednat o asi 10-25% prostředků směrného čísla kraje/služby.
K vlastnímu přidělení finančních prostředků konkrétnímu poskytovateli sociální služby může docházet například na základě bodového hodnocení, které tento poskytovatel obdrží za příslušná věcná zdůvodnění (tj. dojde k udělování bodů za věcná zdůvodnění dodatečných nákladů). Počet udělených bodů pak představuje váhu-podíl na rozdělovaných disponibilních prostředcích (více bodů = větší podíl).

BONUS UŽITEČNOSTI

Tato složka dotace přiděluje určité finanční prostředky poskytovateli sociálních služeb na bázi užitečnosti & efektivity. Vzhledem k omezeným finančním prostředkům, které má stát (Liberecký kraj) k dispozici, je žádoucí stimulovat příjemce dotací k větší efektivitě v jejich činnosti nebo zohledňovat individuální přínos určitého poskytovatele sociální služby k naplňování sociální politiky státu (Libereckého kraje). Na rozdíl od předchozí složky dotace pracuje tato složka dotace s těmi rysy sociálních služeb, které jsou měřitelné.
Na poskytování této složky dotace se využijí finanční prostředky, které tvoří směrné číslo služby očištěné o výdaje na nákladové minimum a bonus potřebnosti.
K vlastnímu přidělení finančních prostředků konkrétnímu poskytovateli sociální služby dojde stejně jako u dotace potřebnosti, nicméně místo bodů se ale použijí koeficienty užitečnosti & efektivity. Tyto koeficienty by měly poměřovat užitečnost a efektivitu každého jednotlivého poskytovatele sociální služby.

URČENÍ VÁHY JEDNOTLIVÝCH SLOŽEK DOTACE

- Nákladové minimum: Na základě empirických hodnot by mu měla být přisouzena přibližně 50-70% váha. Platí, že čím vyšší je tato váha, tím vyšší je stabilita fungování jednotlivých poskytovatelů sociálních služeb. Horní omezení je důsledkem omezené disponibility finančních prostředků na straně Libereckého kraje.
- Bonus užitečnosti: Na základě empirických hodnot by mu měla být přisouzena přibližně 15-30% váha. Platí, že vyšší váha může být přidělena jen v případě disponibility vhodných ekonomických dat, které umožní alespoň základní požadované srovnání.
- Bonus potřebnosti: Na základě empirických hodnot by mu měla být přisouzena přibližně 15-30% váha. Platí, že vyšší váha zde bude přidělena v případě absence vhodných ekonomických dat, které umožňují alespoň základní srovnání.

Váha jednotlivých složek dotace bude tedy nastavena empiricky pro každý druh sociální služby zvlášť, přičemž priorita bude dána více Nákladovému minimu v kombinaci s Bonusem užitečnosti. Bonus potřebnosti bude využit jako doplňková složka.

NEPŘEHLEDNÉ (NESOUMĚŘITELNÉ) VÍCEZDROJOVÉ FINANCOVÁNÍ

Určitým nedostatkem současného rozdělování finančních prostředků z veřejných zdrojů ve prospěch poskytovatelů sociálních služeb je poměrně nepřehledné vícezdrojové financování (stát, kraj, obec, fondy EU). V obecné rovině jde o problém odpovědnostní (pro jaký orgán veřejné moci je fungování určitého poskytovatele sociálních služeb důležité a proč), který se nicméně přenáší i do složitosti rozdělování finančních prostředků prostřednictvím kraje.

V praxi tak dochází k tomu, že stejně zaměření (případně stejnou funkci plnící) poskytovatelé sociálních služeb jsou odlišně závislí na dotacích od různých veřejných orgánů.

Pro fungování navrhovaného klíče je zásadní, aby finanční prostředky rozdělované krajem pokrývaly jen ty náklady (rozumí se % nákladů), které nejsou pokrývané z jiných zdrojů (ať už z jiných veřejných zdrojů nebo přímo od uživatelů sociálních služeb nebo jiných zdrojů).

Možným řešením vícezdrojového financování, jehož prostřednictvím dojde k odpočtu jiných příjmů poskytovatele dotace od jeho celkových uznatelných nákladů, je poměrné krácení dotace, která bude přiznána každému jednotlivému poskytovateli sociálních služeb.

Jako nástroj pro krácení dotace lze využít **koeficient dotační závislosti**, který se vypočítá jako poměr požadavku na dotaci vůči uznatelným nákladům a kterým se následně vynásobí příslušná složka dotace, pokud je to nezbytné.

POTŘEBA STABILITY SOUČASNÝCH POSKYTOVATELŮ SLUŽEB

K naplňování politiky Libereckého kraje v oblasti sociálních služeb dochází na bázi kontinuity v souladu se střednědobým plánem. Tuto politiku je třeba i nadále opřít primárně o subjekty, které již mají s poskytováním sociálních služeb zkušenosti a do kterých byly v minulosti zároveň investovány nemalé finanční prostředky z veřejných zdrojů. Jinými slovy má se za to, že stávající subjekty není možné ze dne na den nahradit jinými a neprověřenými poskytovateli sociálních služeb tím, že by jim byly okamžitě přiznány stejné podmínky pro získání dotace. Proto z důvodu zajištění stability poskytování sociálních služeb by měly být zvýhodněny ty subjekty, které dlouhodobě tyto služby na území Libereckého kraje nabízejí.

Současně je potřeba, aby výdaje Libereckého kraje nebyly ohroženy novými požadavky na dotace, které nemůže uspokojit v rámci svých disponibilních zdrojů.

Vhodným nástrojem pro zajištění požadované stability systému může být koeficient, který se vypočítá jako poměr reálné dotace získané v předchozím roce vůči požadavku na dotaci v roce současném.

Tento **koeficient stability**, by měl mít jako maximální hodnotu 100%, případně lze stanovit i jeho minimální hodnotu, například ve výši 10%, aby i nově příchozí subjekty měly alespoň omezenou šanci na dotaci kraje dosáhnout (koeficient nesmí být zdrojem diskriminace).

VÁHA VÝZNAMNOSTI/KAPACITY JEDNOTLIVÝCH POSKYTOVATELŮ SLUŽEB

Každý poskytovatel sociálních služeb plní určitou funkci v rámci naplňování sociální politiky Libereckého kraje, která je úměrná jeho velikosti, případně odpovídá velikosti cílové skupiny, kterou je schopen obsloužit, nebo se odvíjí od počtu intervencí, které vykonává apod. Jinými slovy lze konstatovat, že různí poskytovatelé sociálních služeb mají různou významnost pro sociální politiku Libereckého kraje.

Finanční prostředky, které by měly být přidělovány prostřednictvím Bonusu užitečnosti, případně i Bonus potřebnosti, musí k této významnosti umět přihlédnout. Pokud by totiž například bonus užitečnosti fungoval jen na bázi srovnání efektivity nebo užitečnosti a jeho hodnota by pro dva nestejně významné (velké subjekty) byla stejná, zakládalo by takové přidělování finančních prostředků nežádoucí disproporci (nespravedlnost). Tento aspekt je třeba ošetřit, přičemž se doporučuje vyjít spíše ukazatelů finanční povahy (míra prostředků, se kterými poskytovatelé sociální služeb pracují), než věcné povahy (například míra počtu uživatelů, lůžek apod., které poskytovatelé sociálních služeb obhospodařují).

Nástrojem, který by zohledňoval různý význam poskytovatelů sociálních služeb pro politiku kraje, může být **koeficient významnosti**, jehož hodnota bude určena jako podíl individuálního požadavku poskytovatele na dotaci vůči celkovým (souhrnným) požadavkům na dotace ze strany všech poskytovatelů. Tomuto typu finančního ukazatele byla daná přednost před ukazatelem reálné dotace v minulém roce apod.

SHRNUTÍ PRINICPŮ PRO NARHOVANÉ UPLATNĚNÍ KLÍČE

- Do systému rozdělování dotací metodou klíče by měly vstupovat jen subjekty, které chce kraj podporovat = jsou součástí základní sítě.
- Dotace prostřednictvím kraje se nesmí překrývat s jinými dotacemi veřejných orgánů nebo jinými příjmy poskytovatelů služeb jako jsou například příjmy od uživatelů služeb, dary apod.
- Nastavení koeficientů a % váhy jednotlivých složek dotací musí a mělo by vycházet z empirických hodnot získaných v předchozích letech.
- Zavedené subjekty by měly být z důvodu stability systému zvýhodňovány oproti nezavedeným.

D.2 Principy přístupu Libereckého kraje k financování sítě sociálních služeb

Liberecký kraj je jedním z rozhodujících subjektů v oblasti poskytování sociálních služeb a proto je velmi důležité vymezení jeho role ve financování provozu i rozvoje služeb. To se týká jak přímého financování služeb z rozpočtu kraje, tak zejména úlohy kraje a jeho možností významně ovlivnit výši a směrování finančních prostředků z jiných zdrojů, určených pro sociální služby poskytované občanům Libereckého kraje.

Liberecký kraj (jeho orgány) by v následujícím období účinnosti SPRSS LK 2014-2017 měl pokračovat v dříve nastoleném trendu a prosazovat naplňování **základních obecných principů** při financování sociálních služeb, mezi něž patří zejména:

- Podpora služeb vycházející ze systematického procesu plánování a reagující na reálné potřeby všech cílových skupin uživatelů služeb
- Respektování celostátní politiky a principů financování sociálních služeb
- Koordinované vícezdrojové financování služeb
- Transparentnost rozdělování prostředků z veřejných zdrojů
- Rovné možnosti pro všechny poskytovatele
- Víceleté financování
- Využívání všech dostupných finančních zdrojů
- Důraz na kvalitu a efektivitu poskytovaných služeb
- Efektivní využívání příspěvku na péči a dalších forem podpory v zájmu uživatelů

<u>Další principy přístupu Libereckého kraje k využívání zdrojů financování sociálních služeb:</u>

Dotace ze státního rozpočtu

- Úloha kraje by se měla od 1.1.2015 výrazně změnit. Doposud rozhoduje o přidělení dotace MPSV, kraj vydává své stanovisko k žádostem jednotlivých služeb o dotaci. Od 1.1.2015 by mělo dojít ke změně kompetencí a kraj by měl rozhodovat o přidělení dotace.
- Zásady přístupu kraje při přerozdělování by měly zahrnovat aplikaci schválených principů vytváření sítě služeb v LK, vymezení základní sítě služeb (zařazení služeb do základní sítě a určení potřebných kapacit) a zavedení Klíče financování sociálních služeb v LK do praxe.

Rozpočet Libereckého kraje

- Finanční podpora sociálních služeb z rozpočtu kraje bude poskytována ve třech různých podobách, a to jako:
    - Příspěvek zřizovatele (příspěvkovým organizacím, které zřizuje LK). Krajem zřizované služby měly by tvořit kostru základní sítě sociálních služeb v LK. Jejich rozsah a zaměření se bude přizpůsobovat reálné potřebě. Nutné je důsledné sledování efektivity a kvality služeb, porovnávání s obdobnými

službami jiných zřizovatelů a v jiných krajích, pokračování procesu transformace a deinstitucionalizace služeb v souladu se strategickými cíli SPRSS LK 2014-2017. Mělo by dojít ke snižování závislosti těchto služeb na příspěvku zřizovatele.

- Individuální příspěvky dalším službám – podpora specifických a jinak nezajistitelných služeb, zřizovaných jinými subjekty.
- Dotační fondy – další forma individuálního příspěvku, přidělovaného na základě vyhodnocení veřejně vyhlášené výzvy pro konkrétní druhy sociálních služeb nebo pro služby poskytující péči specificky vymezeným cílovým skupinám uživatelů.

Obecní rozpočty

- Kraj může ovlivnit pouze okrajově. Snahou by měla být koordinace přístupu vycházející z propojených procesů plánování na krajské a obecní úrovni.
- Jednou z možností je rozšířené využití podobného solidárního systému financování, jaký je využíván v oblasti protidrogových služeb.

Projekty ESF

- Podpora účelově zaměřených projektů na podporu provozu sociálních služeb, které jsou v souladu s přijatou strategií rozvoje sítě sociálních služeb v LK. Využití zkušeností s využíváním finančních prostředků z individuálních projektů dotovaných ze zdrojů ESF a státního rozpočtu v minulém období.

Zdroje uživatelů

- Společné a koordinované působení kraje i ostatních aktérů směrem lepšímu využívání příspěvku na péči a dalších podpor, poskytovaných občanům LK.
- Trvalá a systematická podpora prevence, snižování rizik vzniku nepříznivých sociálních situací občanů a tím pokles potřeb některých druhů služeb (zejména jejich finančně náročných forem).

Komentář k Příloze č.4

Tabulka v Příloze č.4 obsahuje **shrnutí výše celkových nákladů a poskytnuté dotace** ze státního rozpočtu pro všechny druhy sociálních služeb poskytovaných v Libereckém kraji. Dále tato tabulka uvádí **směrná čísla** jednotlivých druhů služeb (tzn. podíl každého druhu služby z celkově poskytnuté dotace ze státního rozpočtu), trend vývoje směrných čísel v letech 2012-2013 a rovněž podíl dotace na krytí celkových nákladů u jednotlivých druhů služeb. Směrná čísla jsou jednou ze zásadních součástí výpočtového modelu připraveného Klíče financování sociálních služeb v Libereckém kraji – viz kap. D.1.

Další částí tabulky je předpokládaný trend rozvoje a **návrh trendu pro určování směrných čísel v období 2014-2017.**

Tabulka (**Příloha č.4**) je připravena jako **podklad pro stanovení směrných čísel** v rámci zpracování Akčních plánů pro roky 2014-2017 (s výše uvedeným omezením při přípravě AP pro rok 2014). Směrná čísla jednotlivých druhů služeb bude účelné (po doplnění potřebných vstupů) plánovat i s víceletým výhledem a každoročně je upřesnit podle aktuálního vývoje a nově získaných poznatků (zejména potřebnosti).

Slovník pojmů a zkratek

Pojmy

Ambulantní služby	Odborná péče poskytovaná docházejícím klientům
Benchmarking	Měření a analýza procesů a výkonů organizace a hledání nejlepších řešení prostřednictvím systematického porovnávání s výkonem ostatních , jde o sdílení zkušeností a nejlepší praxe se srovnatelnými subjekty a identifikovat tak příležitosti ke zlepšení procesů a postupů ve vlastní organizaci
Humanizace	Polidštění, zlidštění
Optimalizace	Proces výběru nejlepší varianty z množství možných jevů
Pobytové služby	Služby s ubytováním
Shluk sociálních služeb	Skupina podobných sociálních služeb určených pro konkrétní cílovou skupinu (např. pečovatelské, asistenční, odlehčovací služby pro OZP)
Terénní služby	Služby poskytované v terénu, např. v místě bydliště klienta
Transformace	Přeměna, přetvoření, podstatná změny, proměna
Záchranná sociální síť	Síť služeb pro nejvíce ohroženou skupinu klientů, u kterých je velké ohrožení sociálním vyloučením

Zkratky

AP	Akční plán
ČR	Česká republika
ESF	Evropský sociální fond
EU	Evropská unie
IP 1	Individuální projekt č. 1 – „Služby sociální prevence“
IP 2	Individuální projekt č. 2 – „Podpora střednědobého plánování a rozvoje kvality sítě služeb v LK“
IP 3	Individuální projekt č. 3 – „Rozšíření nástrojů pro podporu systému plánování sociálních služeb v LK“
IP 5	Individuální projekt č. 5 – „Podpora a rozvoj služeb v sociálně vyloučených lokalitách LK“
KKS	Krajská koordinační struktura
KMP	Krajská metodická příručka pro plánování sociálních služeb v LK
KÚ LK	Krajský úřad Libereckého kraje
LK	Liberecký kraj
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NZDM	Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
ORP	Obec s rozšířenou působností
OZP	Osoby se zdravotním postižením
SPRSS LK	Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb Libereckého kraje
SWOT	Analýzy silných, slabých stránek, příležitostí a hrozeb
ÚP	Úřad práce
ZP	Zdravotní postižení

Přílohy

Příloha č.1 - Karty rozvojových aktivit

Příloha č.2 – Kapacity základní sítě sociálních služeb v LK (tabulka)

Příloha č.3 – Parametry pro zařazení do základní sítě (tabulka)

Příloha č.4 – Financování základní sítě sociálních služeb v LK (tabulka)